

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra hudební výchovy

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Žákovský orchestr Trmickus při ZŠ Trmice a jeho vývoj
Pupils' Orchestra Trmickus at Trmice Elementary School and Its
Development

Uyanga Bayarmagnai

Vedoucí práce: PaedDr. Jan Prchal

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Anglický jazyk a hudební výchova se zaměřením na vzdělávání

Odevzdáním této bakalářské práce na téma *Žákovský orchestr Trmickus při ZŠ Trmice a jeho vývoj* potvrzují, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Tachově dne

Podpis

Ráda bych na tomto místě poděkovala PaedDr. Janu Prchalovi za odborné vedení práce, vstřícnost při konzultacích a věcné připomínky. Děkuji také srdečně Mgr. Drahoslavovi Straňkovi za obrovskou ochotu poskytnout mi rozhovory a pomoc při dohledávání podkladů, bez kterých by tato práce nemohla být zpracována. Dále vřele děkuji hlavně své rodině, která mě vždy podporuje a je mi nesmírnou oporou. V neposlední řadě mé poděkování patří také všem mým přátelům a známým. Děkuji Vám z celého srdce.

ABSTRAKT

Autorka této práce se snaží o vytvoření uceleného pohledu na žákovský orchestr *Trmickus*, který vznikl v roce 2010 při *Základní škole Trmice*. Teoretická část práce mapuje vznik, vývoj a současnost tohoto souboru. Popisuje specifikum a význam orchestru i školy, které spočívají v začleňování dětí různých sociálních skupin a menšin a práci s nimi. Tato část se tedy na začátku zaměřuje na charakteristiku a filozofii školy, která inkluzivně vzdělává žáky s etnickými odlišnostmi i tělesnými a mentálními handicapy. Vyzdvihuje zde jak přístup pedagogického sboru, tak jednotný postoj a chování žactva. Další kapitola se věnuje zakladateli orchestru a osobnosti učitele Drahoslava Straňka. Důraz se klade i na jeho pedagogické činnosti. Práce se dále zabývá životem žákovského orchestru, kde se vliv pravidelné účasti zapisuje na členech různými rozměry a směry. Důležitou roli hraje též postavení rodičů, které jednoznačně koncipuje provoz orchestru a vytváří předpoklady úspěšných výsledků žáků. Následující kapitola přibližuje koncertní vystoupení, která se uskutečnila během krátkodobé existence orchestru. Praktickou část tvoří dotazník, který byl určen členům orchestru. Cílem tohoto praktického šetření je zjištění motivace žáků k členství, přínosů orchestru a jejich využití v životě, pozadí rodin a jejich postoje k hudbě. Výsledky ukazují, že zařazení hudebních činností do vzdělávacích aktivit s sebou nese mnoho pozitiv pro rozvoj osobností dětí.

KLÍČOVÁ SLOVA

žákovský orchestr, Drahoslav Straňek, inkluzivní vzdělávání, etnické odlišnosti, rozvoj osobností dětí

ABSTRACT

The author of this thesis strives for a comprehensive stance on pupils' orchestra *Trmickus*, which was established at *Trmice Elementary School* in 2010. The theoretical part of this thesis examines the formation, development and the present standpoint of the ensemble. It elaborates the specifics and significance of both the orchestra and the school. These are attributed to inclusive education of children of various social groups and minorities and collaboration with them. Thus, this part initially focuses on the characteristics and the educational philosophy of the school, pupils of whom are of different ethnicities and have different types of physical and mental disabilities. It highlights both the approach of the teaching staff and the unified attitude and behaviour of the students. The next chapter is dedicated to the founder of the orchestra and the personality of teacher Drahoslav Straňek. Emphasis is placed on his pedagogical activities as well. The work then deals with the life of the student orchestra, where the influence of regular participation is recorded on the members in varied dimensions and directions. The position of parents also plays an important role, which clearly conceives the life of the orchestra and creates the preconditions for its successful results. The following chapter describes the concert performances which took place during the short existence of the orchestra. The practical part consists of a questionnaire, which was intended for the orchestra members. The aim of this survey is to ascertain the motivation of students for membership, the benefits of the orchestra and their practice in life, the background of families and their attitudes towards music. The results show that implementing musical ensembles in a school curriculum brings many positives to the development of children's personalities.

KEYWORDS

pupils' orchestra, Drahoslav Straňek, inclusive education, ethnic distinctions, the development of children's personalities

Obsah

Úvod	7
1 Charakteristika školy	9
2 Vznik a historie orchestru <i>Trmickus</i>	19
2.1 Odpolední hudební škola	19
2.2 <i>Trmickus</i> a jeho následovník <i>Trmickousek</i>	21
3 Osobnost učitele Drahoslava Straňka	25
4 Život v žákovském orchestru.....	31
4.1 Vliv orchestrálního života na osobní růst žáků.....	33
4.2 Vztah mezi učitelem a rodiči	33
5 Veřejná vystoupení.....	36
5.1 Koncert k výročí Mezinárodního dne studentstva v <i>Rudolfinu</i>	36
5.2 Další významná vystoupení	38
5.3 Regionální koncerty	38
6 Výsledky dotazníku	40
Závěr.....	53
Seznam použitých informačních zdrojů	55
Seznam příloh.....	60

Úvod

Jan Ámos Komenský: „Nevěřte všemu, co se vám k věření předkládá: Zkoumejte vše a přesvědčujte se o všem sami!“

Vzdělávání se v moderní době promítá na životě každého člověka. Velká část diskuzí se zabývá edukací zejména etnicky se odlišujících dětí. Výchovné instituce se na jedné straně tuto záležitost snaží řešit tak, aby se rozdíl, které s sebou přináší cizí kultury a obyčejy na jejich území usadily přirozeně, a aby se z nich daly těžit bohaté a nové zkušenosti. Na druhé straně některá školská zařízení zaostávají ve vyhledávání optimálních metod a v citelné míře zanedbávají péči o vztahy mezi pedagogy a těmito žáky, potažmo jejich rodiči.

Svým příkladným přístupem a postupy při řešení tohoto globalizačního jevu se vyznamenává jedna, při pomíjivém pohledu obyčejná, základní škola v malém městě Trmice. Mezi jejími kroky a odpověďmi na integraci romských i tělesně a mentálně postižených žáků mne v této škole nejvíce zajímalo sdružení těchto žáků v jednom hudebním tělese jménem *Trmickus*.

Jako zakladatel tohoto žakovského orchestru si zasluhuje zmínit své jméno můj bývalý učitel orchestru pan Mgr. Drahoslav Straněk ze *Základní umělecké školy Evy Randové* v Ústí nad Labem. Během mých studií na této jedinečné škole jsem měla čest být vedena v jeho orchestru *Junior Band*, byť jen krátce. Osobní poznání této osobnosti mi přineslo nejen nový pohled na hudební kreaci, ale při rozhovorech, které mi nejednou poskytl, mě uvedl také do mezilidských vztahů v pedagogických činnostech i běžném životě.

V jednotlivých kapitolách této práce představuji školu, její charakteristiku a význačnost, dále vývoj a historii orchestru *Trmickus*, kde listuji repertoár tohoto i jeho následnického mladšího orchestru *Trmickousek*. Ve třetí kapitole se věnuji životopisu učitele Drahoslava Straňka, kde se zaměřuji na jeho pedagogické činnosti, ve čtvrté po metodologické stránce jeho přístup k orchestru a jak řeší vztahy s rodinami členů a kde vidí vývoj svých žáků. V kapitole páté shrnuji veřejná vystoupení, a práci uzavírají výsledky dotazníku, které jsem získala od nynějších a několika bývalých členů orchestru.

O tomto žákovském orchestru bohužel neexistují žádné prameny, tudíž se při zpracování teoretické části práce opírám o své vlastní zkušenosti z účasti na přípravách a vystoupeních se starším orchestrem *Trmickus*, poskytnuté rozhovory a několik internetových článků. K těmto zdrojům přidávám a shrnuji své znalosti získané z četby různých pedagogických publikací a vysokoškolských skript zaměřených na interkulturní vzdělávání.

Dotazník, který byl zadán s cílem zjistit počáteční motivaci žáků k členství, přínosy orchestru a jejich využití v životě, pozadí rodin a jejich postoje k hudbě, jsem vytvořila a analyzovala dle základních metod sociologického výzkumu. Jeho vzor připojuji spolu s nahrávkou orchestru, ukázkou skladeb a fotografiemi do příloh na konci této práce.

1 Charakteristika školy

„*Non scholae sed vitae discimus.*“ – „*Učíme se pro život, ne pro školu.*“ (Lucius Annaeus Seneca)

Základní škola Trmice je státní školou, fakultní školou *Pedagogické fakulty Univerzity Jana Evangelisty Purkyně* v Ústí nad Labem a referenční školou Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky. Škola se pravidelně zapojuje do projektů vyhlášených MŠMT a zahrnuje do školního vzdělávacího programu různé zájmové kroužky, které smysluplně plní své účely. Právě jedním z těchto útvarů je školní orchestr *Trmickousek*, který je chloubou a reprezentačním prvkem této školy.

Po vstupu do školní budovy je patrné, že zde panuje sjednocující harmonická atmosféra, která se projevuje otevřeností pro žáky s různými omezeními a rozličnými vzdělávacími potřebami. Cílem této instituce je totiž nacházet individuální cestu ke každému žákovi a pomoci mu rozvíjet jeho silné stránky, talent a nadání a zároveň jeho slabší stránky posilovat.¹ Dlouhodobou vizí tohoto přístupu je posilování vědomí, že škola je pro děti, a ne děti pro školu. To znamená neztrácet chuť experimentovat a posouvat se zkušenostmi ke stále kvalitnějšímu poskytování služeb všem dětem. Paní ředitelka zdůrazňuje, že prioritou jsou pro školu lidé – žáci a učitelé, kteří jí dávají tvář, nikoli – jakkoli důležité – materiální inovace, které ovšem škola také realizuje, mimo jiné například rekonstrukce půdních prostor, instalace bezbariérového výtahu nebo nová tělocvična.²

Prvním charakteristickým rysem školy je inkluzivní vzdělávání dětí většinové společnosti a dětí romských. 40 % žáků pochází z prostředí, které je běžně označováno jako sociálně znevýhodňující, tj. děti z ekonomicky slabých rodin, z rozvrácených rodin, které nemají dostatečně podnětné rodinné zázemí a děti, které jsou vychovávány prarodiči. Z těchto důvodů tato část žáků potřebuje pro vzdělávání určitou míru podpory a pomocnou

¹ Charakteristika školy. *Zstrmice.cz* [online]. 23.7.2018 [cit. 2020-06-11]. Dostupné z: <https://www.zstrmice.cz/index.php?type=Post&id=15&ids=9>

² TRUSINOVÁ, Magdaléna. *Marie Gottfriedová: Škola je tu pro děti a ne děti pro školu.* Český rozhlas [online]. 30.01.2016 [cit. 2020-06-11]. Dostupné z: <https://www.rozhlas.cz/marie-gottfriedova-skola-je-tu-pro-deti-a-ne-deti-pro-skolu-7993067>

ruku.³ V této škole hraje důležitou roli komunikace. Děti věří svým učitelům a často se jim svěřují s osobními či domácími problémy.⁴ Když mají rády svého učitele, pěstují si pozitivní vztah i k vyučovanému předmětu. Konzultování všelijakých záležitostí mezi oběma stranami může následně předcházet řadě problémů, které by jinak „bublaly pod povrchem a pak vybuchly“⁵.

Pokud jakýkoli negativní názor vůči minoritním společnostem nepodporují rodiče, děti v sobě podobnou myšlenku logicky nenesou, neboť se s ní nerodí. Vskutku záleží na tom, co děti slyší od svých rodičů. Pokud se v rodině majoritní společnosti mluví s hanlivým nádechem, že např. dcera navštěvuje školu s cikánkou, děti takový postoj přejímají a reprezentují jej mezi dalšími dětmi. „Na této škole jsem se s touto zkušeností nesetkala.“⁶

Podle slov paní ředitelky by škola měla přirozeně být nositelkou hodnot vzdělání a životních postojů. Škola by měla být naprosto přirozeným prostředím, kde se děti už od první třídy učí toleranci, respektu, komunikaci, schopnosti debatovat a spolupracovat.⁷ Žákyně, která přestoupila z jiné základní školy, vysvětluje otevřeně, jak se jí na tomto systému líbí fakt, že učitelé se vždy ochotně chopili situací, ve kterých hrozilo, že jedinec zůstane ve skupině nezačleněn. „Tady nikdy nebyl někdo, kdo by se s nikým nebavil. Učitelé vždy vymyslí způsob, jak takového žáka do kolektivu zapojit.“⁸

³ GOTTFRIEDOVÁ, Marie. Interview. In: *Trmice parts* [film]. Jenne MAGNO. Pravaha films, 12.10.2016 02:07. Dostupné z: <https://vimeo.com/186681271>.

⁴ DŽUDŽOVÁ, Kristina. Interview. In: *Trmice parts* [film]. Jenne MAGNO. Pravaha films, 12.10.2016 04:02. Dostupné z: <https://vimeo.com/186681271>.

⁵ TRACHTOVÁ, Zdeňka. Škola se má přizpůsobit dětem, ne naopak, říká učitelka oceněná za inkluzi. In: *Idnes.cz* [online]. 24.04.2016 [cit. 14.06.2020]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/rozhovor-s-reditelkou-gottfriedovou.A160421_171633_domaci_zt

⁶ VYŠÍNOVÁ, Kateřina. Interview. In: *Trmice parts* [film]. Jenne MAGNO. Pravaha films, 12.10.2016 13:06. Dostupné z: <https://vimeo.com/186681271>.

⁷ GOTTFRIEDOVÁ, Marie. Interview. In: *Trmice parts* [film]. Jenne MAGNO. Pravaha films, 12.10.2016 09:09. Dostupné z: <https://vimeo.com/186681271>.

⁸ Žákyně školy. Interview. In: *Trmice parts* [film]. Jenne MAGNO. Pravaha films, 12.10.2016 09:50. Dostupné z: <https://vimeo.com/186681271>.

Celý princip se zakládá na porozumění dětem a jejich výchově, nejen na vzdělávání. Není to jen pouhá atituda „poslouchej a uč se“, nýbrž schopnost žáky vyslechnout. V tomto ohledu musí učitel proto být velmi otevřený. „Kromě učení připravujeme děti, aby si mohly do života ‚odnést‘ to potřebné a věděly, co od života očekávat.“⁹ Paní ředitelka usuzuje, že učitel již není pouhým nositelem informací, protože děti jich už spoustu mají a umějí si poznatky vyhledat. Učitel je však potřebuje navigovat a pomáhat orientovat se v nich, třídit je a umět o nich diskutovat.¹⁰

Vytváření podnětného prostředí, aby trávení školních dnů žákům dělalo radost, je cestou k jejich úspěchu.¹¹ Stěžejním stanoviskem je též poznání, že každé dítě má svou hodnotu a bohatství, kterým může přispět společnosti a světu. Každé dítě má v sobě něco, co se od něj mohou učit i dospělí. „Když dosáhne dítě svého maxima, je jedno, zda je z něj výborný jaderný fyzik či výborný truhlář.“¹²

„Každý týden se setkávám s romskými rodiči, kteří klepou na dveře, protože obešli několik škol v sousedství. V okamžiku, kdy ředitelé zjistí, že jde o romské dítě, nechtějí ho přijmout. Po telefonu, kdy se nepozná, o jakou rodinu se jedná, je jim přesto přislíbeno, že u nich ve škole je místo a mohou ho přijmout. Jakmile, ale dojde na osobní kontakt, vyvstane najednou problém, proč není možné dítě přijmout. Opravdu jsou to velmi smutné příběhy. Myslím si, že úspěch Babingtonu¹³ a školy u nás je v tom, že dopředu neděláme žádné

⁹ DŽUDŽOVÁ, Kristina. Interview. In: *Trmice parts* [film]. Jenne MAGNO. Pravaha films, 12.10.2016 10:18. Dostupné z: <https://vimeo.com/186681271>.

¹⁰ DVOŘÁK, Michal. Inkluze musí být pozvolná, upozorňuje oceňovaná ředitelka. In: *Idnes.cz* [online]. 02.09.2016 [cit. 14.06.2020]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/usti/zpravy/trmicka-skola-prosazuje-inkluzi.A160901_2270330_usti-zpravy_hrk

¹¹ STRANĚK, Drahoslav. Interview. In: *Trmice parts* [film]. Jenne MAGNO. Pravaha films, 12.10.2016 11:55. Dostupné z: <https://vimeo.com/186681271>.

¹² GOTTFRIEDOVÁ, Marie. Interview. In: *Trmice parts* [film]. Jenne MAGNO. Pravaha films, 12.10.2016 12:15. Dostupné z: <https://vimeo.com/186681271>.

¹³ Babington Academy (dříve Babington Community College) je špičková inkluzivní škola s výbornými výsledky vzdělávání romských dětí v Leicesteru, Velká Británie. Docházka romských dětí se zde čítá kolem 93 %, kdežto český průměr romských školáků dosahuje 60 %. ZŠ Trmice s Babington Academy spolupracuje za pomoci britské ambasády od roku 2012. Společně sdílí přesvědčení, že škola nesmí ustupovat před svou zodpovědností a povinností s citem se postarat o každého svého žáka.

závěry, nebudujeme si bariéry. I když se mi přihlásí romské dítě, nezáleží nakonec na tom, zda je romské či nikoli, nebo na vozíčku. Je to dítě, které je zapotřebí posunout a pomoci mu nějakým způsobem do života.“¹⁴ Paní ředitelka se snaží spravedlivým přístupem zajišťovat mezi oběma skupinami rovnováhu.¹⁵ Instituce se opírá o myšlenku potřeby inkluzivního vzdělávání, protože na celém světě neexistují dva stejní lidé.

Hodnotám jako jsou respekt, svoboda, solidarita, tolerance a empatie se děti naprosto přirozeně učí v různorodém a pestrém prostředí, které se rovná realitě života.¹⁶ Jako další příklad uvádí bývalou žákyni s lehkým mentálním postižením a kombinací vad. Psycholožka radila škole dívku nepřijímat, aby se zabránilo komplikacím a demotivaci z neúspěchu, neboť se domnívala, že se nikdy nenaučí číst a psát. Současně doporučovala její přeražení do speciální školy. Ve skutečnosti se dnes dívka již dávno naučila číst a psát a byla inspirací pro celý třídní kolektiv; měla cenné povahové vlastnosti a pro spolužáky i pedagogy bylo její zařazení do kolektivu obohacím. Její maminka ji doprovázela z opačného konce města Ústí nad Labem, protože zažila situace, kdy dceru v jiných školách přijmout nechtěli s odkazem na výsledky vyšetření speciálního pedagoga. Co se týče takových případů, paní ředitelka vyzdvihuje možnost alespoň vyzkoušení a zjištění, zda je dítě schopno se učit. I sebelepší profesionál může v období před nástupem do základní školy chybně předvídat vývoj dítěte, proto by každé dítě mělo dostat šanci.¹⁷

HOŠEK, Jiří. *Babington ukazuje cestu, jak dostat romské děti ze speciálních škol* [online]. Praha: Český rozhlas. 16.12.2013 [cit. 2020-07-10]. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/babington-ukazuje-cestu-jak-dostat-romske-deti-ze-specialnich-skol-7689180>

¹⁴ GOTTFRIEDOVÁ, Marie. Interview. In: *Trmice parts* [film]. Jenne MAGNO. Pravaha films, 12.10.2016 13:30. Dostupné z: <https://vimeo.com/186681271>.

¹⁵ DŽUDŽOVÁ, Kristina. Interview. In: *Trmice parts* [film]. Jenne MAGNO. Pravaha films, 12.10.2016 15:23. Dostupné z: <https://vimeo.com/186681271>.

¹⁶ *Společné vzdělávání je přirozená věc: M. Gottfriedová* [online]. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy [cit. 2020-06-13]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/ministerstvo/novinar/spolecne-vzdelavani-e-prirozena-vec-m-gottfriedova>

¹⁷ Paní ředitelka řešila celkem tři případy, kdy sami rodiče chtěli zařadit dítě do tzv. speciální školy. Popisuje, že se jednalo o romské rodiny, kde rodiče absolvovali praktickou školu. Ze svých zkušeností si představovali, že by takové rozhodnutí bylo pro dítě snazší, protože nepoznali rozdíl mezi základní školou a školou praktickou nebo speciální a dopady pro další vzdělávání dítěte. Po ujasnění, že v případě přeražení na speciální školu

Celý vzdělávací proces je zásadně ovlivněn přístupem pedagoga. Pokud pedagog již od počátku není ve své profesi spokojen a neztotožňuje se s faktem, že musí vzdělávat cizí dítě, jeho postoj se odráží i v práci. Má ovšem z větší části vyhráno, pokud naopak chápe smysl této práce – přebírá myšlenku, že není pro něj rozhodující, jaké dítě učí, ale chce každému pomoci i s tím, že mohou vyvstat různé vzdělávací potíže, které jako profesionál musí řešit. Dítě by nemělo být viděno jako problém, nýbrž učitel musí sám svobodně myslet a pro žáky vytvářet podmínky, kde se mohou plně rozvinout.¹⁸ Paní ředitelka školy považuje pedagogické myšlení učitelů za nejdůležitější. Učitelé musí být tomuto způsobu vzdělávání otevření a musí umět laskavě, vlídně a moudře nacházet konkrétní cesty vzdělávání pro jednotlivé žáky. Učitel musí mít otevřenou mysl a vytvářet prostředí, ve kterém se budou děti cítit bezpečně, jako doma.¹⁹

Děti si v takovém prostředí budují zdravé sebevědomí. I introvertní dítě může získat přirozenou pozici v kolektivu na základě toho, že objeví svou silnou stránku. Zástupce ředitelky, pan Mgr. Drahoslav Straněk, tuto ideu potvrzuje příkladem jednoho nového žáka, který nevládal matematiku a český jazyk, ale ve školním kroužku zjistil, že má velmi dobré předpoklady pro hru na flétnu. Po dvou vystoupeních na koncertech pro ostatní žáky už nebyl ztroskotancem, který neumí rychle číst, ale trpělivým a schopným muzikantem, který umí zahrát líbeznou hudbu.²⁰

zbavují dítě určitých šancí dalšího vzdělávání do budoucna, usoudili, že potomky svěří běžné základní škole. Přesto se v jednom případě zákonní zástupci naklonili pro přestup dítěte na praktickou školu. V tomto případě ale preferovali lákavější výhodu bezplatných obědů na praktických školách.

KOMÁREK, Michal. *Marie Gottfriedová: Každé dítě by mělo dostat šanci*. Praha: Česká škola. 23.02.2017 [cit. 13.06.2020]. Dostupné z: <http://www.ceskaskola.cz/2017/02/marie-gottfriedova-kazde-dite-by-melo.html>

¹⁸ GOTTFRIEDOVÁ, Marie. Interview. In: *Trmice parts* [film]. Jenne MAGNO. Pravaha films, 12.10.2016 15:25. Dostupné z: <https://vimeo.com/186681271>.

¹⁹ TRACHTOVÁ, Zdeňka. Škola se má přizpůsobit dětem, ne naopak, říká učitelka oceněná za inkluzi. In: *Idnes.cz* [online]. 24.04.2016 [cit. 14.06.2020]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/rozhovor-s-reditelkou-gottfriedovou.A160421_171633_domaci_zt

²⁰ STRANĚK, Drahoslav. Interview. In: *Trmice parts* [film]. Jenne MAGNO. Pravaha films, 12.10.2016 16:53. Dostupné z: <https://vimeo.com/186681271>.

Hodnocení dětí se vztahuje k životním podmínkám a životnímu kontextu. Je důležitější respektovat cestu, kterou urazily než nutně vzhlížet k tomu, zda dítě dosáhlo předem nastaveného cíle. Dítě, které pochází z méně podporující rodiny, může pracovat více samo na sobě vzhledem ke školní práci než dítě z důsledně pečující rodiny, která vše potřebné poskytuje. „Pro mě je to něco zcela přirozeného, protože děti jsou přeci hodnoceny za svou práci. Nezjišťují, proč Pepík dostal také jedničku, když neumí tak krásně psát a číst jako Anička. Není to problém dětem vysvětlit. Je pro ně přirozené, že jsou hodnoceny jako individua, ne jako třída, která má nějaké ‚jedničkáře‘, ‚trojkaře‘ a ‚pětkaře‘. Velmi jim svědčí, když vědí, že jsou hodnoceny za svou práci a je hleděno na to, zda oni udělali v rámci svých možností maximum, pak si zaslouží jedničku Anička i Pepík. Pokud chceme skutečně dobře děti hodnotit, aby to pro ně byla motivace a cenná zpětná vazba, pak je takové jednání nutnost. Je to něco, čím se budeme muset do budoucna zabývat.“²¹ Podle ní se školství stále orientuje na výkon, který se rovná dobrým známám. Když nedosahují takových výsledků, jsou frustrované děti, rodiče i učitelé. Paní ředitelka prosazuje, že jednička přitom ve vztahu k životu vypovídající hodnotu nemá a myslí, že změna nějakou dobu potrvá, neboť je to záležitost všech, nejen práce pedagogů.²²

Zdá se, že otázky napomáhající k osobnímu růstu žáků vedou k určitým podnětům. Paní ředitelka klade otázky, které efektivně určují cestu – „Jak probudit v dětech touhu na sobě pracovat, vzdělávat se, mít svůj sen a jít si za ním? Za žáka klade paní ředitelka otázky: „Kam bych měl jít?“ „V čem jsem šikovný?“ „Kde mohu být přínosem?“ Objasňuje svou víru, že takový způsob vzdělávání a hodnocení dětí vede k zodpovědnosti za svůj život – poznají, že se neučí pro známky, ne proto, že žijí v zemi, kde školní docházka je povinná, ne protože si rodiče přejí. Avšak tato koncepce je vede k tomu, že se učí pro sebe, protože

²¹ GOTTFRIEDOVÁ, Marie. Interview. In: *Trmice parts* [film]. Jenne MAGNO. Pravaha films, 12.10.2016 17:50. Dostupné z: <https://vimeo.com/186681271>.

²² DVOŘÁK, Michal. Inkluze musí být pozvolná, upozorňuje oceňovaná ředitelka. In: *Idnes.cz* [online]. 02.09.2016 [cit. 14.06.2020]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/usti/zpravy/trmicka-skola-prosazuje-inkluzi.A160901_2270330_usti-zpravy_hrk

se chtějí stát prospěšnými a vzdělanými jedinci, a vzdělání jim otevírá další možnosti prožít zajímavější a pestřejší život.²³

Zástupce ředitelky Drahoslav Straněk vzpomíná na obohacující výlet, kdy se žákovským orchestrem *Trmickus* měl příležitost poslechnout si zkoušku *Symfonie č. 9 e moll „Z Nového světa“* od Antonína Dvořáka v interpretaci *České filharmonie* a prohlédnout si prostory *Rudolfina* „Prošli jsme ho od sklepa až ke střeše a následně po prohlídce si na nás pan dirigent Jiří Bělohlávek udělal čas a hodinu si s dětmi povídal. Padaly otázky veselé a zábavné, ale i značně fundované. A ohromnou odměnou pro nás byla skutečnost, že za rok po jeho návštěvě jsme mohli s orchestrem v *Rudolfinu* koncertovat.“²⁴

Milníkem se stala vlastní zkušenost školy s konkrétním příběhem chlapce s Aspergerovým syndromem. V souvislosti s jeho vzděláváním vyvstala celá řada problémů u učitelů a spolužáků, kteří si s ním nemohli poradit a opakovaně se obraceli na paní ředitelku. Rodiče spolužáků požadovali odchod tohoto žáka ze školy prostřednictvím petice. Paní ředitelka ve své funkci v té době teprve začínala a měla malou zkušenost. Přiznává, že přemýšlela i o předání žáka na speciální školu. „Tento chlapec byl impulsem pro změnu našeho pedagogického myšlení, kterou dnes mohu shrnout do věty: Nemůžeme chtít, aby se děti přizpůsobovaly škole, ale škola se musí umět přizpůsobit svým dětem a musí se o ně umět postarat.“ Obava z inkluze se rovná strachu z neznáma a nejistoty.²⁵

V tomto školním roce je zaměstnáno na plný úvazek třináct asistentů pedagoga, kteří se starají o žáky se zdravotním a mentálním postižením. Jejich náplň práce je velmi rozsáhlá a náročná, vedle asistence při vyučovacích hodinách zahrnuje i doučování, různé činnosti vyrovnávající handicap a mezery ve vzdělávání žáků nebo komunikaci se zákonnými zástupci.

²³ GOTTFRIEDOVÁ, Marie. Interview. In: *Trmice parts* [film]. Jenne MAGNO. Pravaha films, 12.10.2016 21:07. Dostupné z: <https://vimeo.com/186681271>.

²⁴ STRANĚK, Drahoslav. Interview. In: *Trmice parts* [film]. Jenne MAGNO. Pravaha films, 12.10.2016 22:47. Dostupné z: <https://vimeo.com/186681271>.

²⁵ TRACHTOVÁ, Zdeňka. Škola se má přizpůsobit dětem, ne naopak, říká učitelka oceněná za inkluzi. In: *Idnes.cz* [online]. 24.04.2016 [cit. 14.06.2020]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/rozhovor-s-reditelkou-gottfriedovou.A160421_171633_domaci_zt

Učí se zde i děti, které vynikají v některých vzdělávacích oblastech. Aby nestagnovaly, škola usiluje i o péči těchto dětí. Kritici inkluzivního vzdělávání argumentují, že mimořádně nadané děti se učí vlivem těch handicapovaných pomaleji a takový systém není prospěšný pro žádnou stranu. Paní ředitelka namítá, že zkušenosti školy tyto obavy vyvracejí. V přirozeně rozvrstvené třídě, kde se kombinují děti se speciálními vzdělávacími potřebami s dětmi nadanými, se ukazuje, že lze z této dynamiky výborně těžit. Paní ředitelka vyučuje matematiku na prvním stupni s mimořádně nadanými počtáři i slabšími dětmi. Šikovní si utvrzují látku tím, že hledají možnosti, jak zpřístupnit jejich poznatek a předávají učivo slabším. Kromě kognitivních schopností a vědomostí je třeba kultivovat hodnoty a postoje mladistvých. Paní ředitelka se domnívá, že těmito kompetencemi jsou vybaveni na běžné inkluzivní škole mnohem snáze než např. v segregovaném víceletém gymnáziu.²⁶

Škola je zároveň ochotna slevit z určitých požadavků na vybavení, se kterým přichází žáci do školy – základní pomůcky dítěti někdy i nakupuje. „Nechceme, aby překážkou vzdělávání dítěte bylo to, že mu rodiče nekoupili kružítko, pravítko nebo tužku.“ Škola přitom velmi přísně dohlíží na docházku jako na fundamentální pilíř vzdělávání. „Máme poměrně důsledně vypracovaný systém sledování docházky. Už při prvních neomluvených nebo pochybně omluvených hodinách si zveme rodiče do školy, projednáváme s nimi situaci, případně paní asistentka navštíví rodinu.“²⁷

Učitelé na této škole přirozeně řeší běžné půtky a pošťuchování např. kvůli zájmu chlapců o stejnou dívku. Zdá se však až obdivuhodné, že šikanu jako takovou řešit nemusí. O vzájemné vztahy důkladně pečují. Pokud je to nutné, třídní učitelé s paní ředitelkou svolají třídnické hodiny a ve třídě si povídají o tom, co se dětem líbí a co je trápí a snaží se dohodnout na kompromisu nebo sepíší i třídní pravidla, která následně všichni podepíší a vyvěsí na nástěnku. Takových prostředků využívají k vedení dětí a k vytváření vlídné atmosféry, a aby dokázaly přijmout to, že se odlišují od ostatních. „Často si zdůrazňujeme, že každý je v něčem dobrý a v něčem zase potřebuje pomoci, každý má dobré a špatné

²⁶ TRACHTOVÁ, Zdeňka. Škola se má přizpůsobit dětem, ne naopak, říká učitelka oceněná za inkluzi. In: *Idnes.cz* [online]. 24.04.2016 [cit. 14.06.2020]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/rozhovor-s-reditelkou-gottfriedovou.A160421_171633_domaci_zt

²⁷ Tamtéž.

vlastnosti.“ Paní ředitelka vyzdvihuje důležitost nechat děti spolupodílet se na dění ve škole, aby vnímaly, že je to jejich druhý domov, kde tráví polovinu dne.²⁸

Šestileté dítě z vyloučené lokality, žijící např. na ubytovně, se může jevit jako méně bystré, ale to je „falešný defekt, který může být dán nedostatečně podnětným prostředím a životními okolnostmi“²⁹. Výborné rodinné zázemí však považuje za 50% úspěch.

Další pozoruhodnou charakteristikou školy je genderová rovnováha mezi vyučujícími. Paní ředitelka se snaží díky ní udržovat rodinné klima, o kterém se domnívá, že dětem prospívá. „Jsou situace, kdy potřebují více ‚mámu‘ a naopak, kdy přijdou za ‚tátou‘. Nechci zobecňovat, to bývá ošemetné, ale řekla bych, že ženy jsou více ochranné, více na děti dohlížejí, kdežto muži je vedou k samostatnosti. Je to tak přirozené a je dobře, když toto přirozené lidské klima může škola dětem nabídnout.“³⁰ Paní ředitelka zároveň preferuje u kolegů vlastnost nadchnout děti a sděluje, že to souvisí spíše s postojem k životu než s diplomem.³¹

„Mé desetileté dítě se távalo: ‚Mami, je to pravda, že jsi cikánka?‘ Vysvětlila jsem mu, že ano, protože dědeček je Rom a babička Slovenka a zjišťovala jsem si, jestli s tím má problém. Protože chodí do ZŠ v Trmicích, nemá problémy s tím, jestli je někdo zelený, pruhovaný, puntíkový, tmavý, zrzavý nebo blondatý. Ať už kolektiv, kamarádi, učitelé, rodiče a okolí – každý se podepíšeme na dítěti. Všechno, co zažije, si ponese až do stáří. Nebude z něj díky správnému působení člověk, který by ostatní odsuzoval za barvu kůže, za

²⁸ TRACHTOVÁ, Zdeňka. Škola se má přizpůsobit dětem, ne naopak, říká učitelka oceněná za inkluzi. In: *Idnes.cz* [online]. 24.04.2016 [cit. 14.06.2020]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/rozhovor-s-reditelkou-gottfriedovou.A160421_171633_domaci_zt

²⁹ DVOŘÁK, Michal. Inkluze musí být pozvolná, upozorňuje oceňovaná ředitelka. In: *Idnes.cz* [online]. 02.09.2016 [cit. 14.06.2020]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/usti/zpravy/trmicka-skola-prosazuje-inkluzi.A160901_2270330_usti-zpravy_hrk

³⁰ FIALOVÁ, Lucie. S tímhle neprud', usměrni mě kolegové a mně se uleví, říká ředitelka školy, kde ve sborovně sedí skoro stejně mužů jako žen. In: *Rodicevitani.cz* [online]. 27.09.2018 [cit. 2020-06-14] Dostupné z: <https://www.rodicevitani.cz/skola-a-ucitele/ucitele/s-timhle-neprud-usmerni-me-kolegove-a-mne-se-uleviri-rika-reditelka-skoly-kde-ve-sborovne-sedi-skoro-stejne-muzu-jako-zen/>

³¹ DVOŘÁK, Michal. Inkluze musí být pozvolná, upozorňuje oceňovaná ředitelka. In: *Idnes.cz* [online]. 02.09.2016 [cit. 14.06.2020]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/usti/zpravy/trmicka-skola-prosazuje-inkluzi.A160901_2270330_usti-zpravy_hrk

skutečnost, kde vyrůstal, nebo jak se navenek obléká. Děti takové vědomí mají zakořeněné v srdci, a tak mají na mysli ideologii, že každý jsme si rovni.“³²

Závěrem paní ředitelka dodává, že vzdělávání a vůbec působení na děti musí být šité na míru. Přirovnává, že když si člověk koupí malé boty, riskuje zbytečné vyhazování peněz a otláčenou patu. Když se špatně nastaví vzdělávání ve školách, riskujeme daleko více. Dítě se může pokřivit či deformovat na celý další život.³³ Zástupce ředitelky doplňuje, že jsou tady žáci vděční. Je to dáno částečně i tím, z jakých podmínek do této školy přicházejí a v jakém prostředí žijí.³⁴

Za zmínku stojí informace, že škola implementuje výukové metody osvědčené v zahraničí pod supervizí partnerské školy z Velké Británie.³⁵ Za výsledky inkluzivního vzdělávání dětí a snahu vedle vyučování běžných předmětů i za zdůrazňování důležitých sociálních dovedností, jakými jsou tolerance, kompromis a spolupráce škola obdržela v roce 2015 cenu *Roma Spirit*³⁶ a paní ředitelce školy, paní Mgr. Marii Gottfriedové, byla Velvyslanectvím USA udělena cena *Alice Garrigue Masarykové* za práci v oblasti lidských práv v tomtéž roce. Školu rovněž navštívilo několik ministrů českých vlád či velvyslanci Velké Británie, USA či Norska.

³² VYŠÍNOVÁ, Kateřina. Interview. In: *Trmice parts* [film]. Jenne MAGNO. Pravaha films, 12.10.2016 24:23. Dostupné z: <https://vimeo.com/186681271>.

³³ GOTTFRIEDOVÁ, Marie. Interview. In: *Trmice parts* [film]. Jenne MAGNO. Pravaha films, 12.10.2016 25:47. Dostupné z: <https://vimeo.com/186681271>.

³⁴ STRANĚK, Drahoslav. Interview. In: *Trmice parts* [film]. Jenne MAGNO. Pravaha films, 12.10.2016 08:28. Dostupné z: <https://vimeo.com/186681271>.

³⁵ KOMÁREK, Michal. Na cenu Roma Spirit byli nominováni například Jozef Miker, ZŠ Trmice nebo spisovatel Andrej Giňa. *Romea.cz* [online]. 12.10.2015 [cit. 2020-06-11]. Praha: ROMEA, o. p. s. Dostupné z: <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/na-cenu-roma-spirit-byli-nominovani-například-josef-miker-zs-trmice-nebo-spisovatel-andrej-gina>

³⁶ Tato ocenění jsou udělována osobnostem a organizacím za příkladnou práci pro tuto komunitu. Škola vyhrála ze 142 nominací. Ve své kategorii byla vyhodnocena za podporu projektů zaměřených na sociální pomoc a podporu romské komunity.

2 Vznik a historie orchestru *Trmickus*

2.1 Odpolední hudební škola

Když Drahoslav Straněk nastoupil na trmickou základní školu, měl za sebou dvacet čtyři let předchozích zkušeností, které získal na základní umělecké škole. Obě prostředí jsou z logiky svého zaměření odlišná, ale velmi záhy zjistil, že na této škole je mnoho dětí, které mají chuť se aktivně věnovat hudbě, a které v sobě nesou pozoruhodný muzikantský potenciál. V začátcích však tyto děti měly handicap v tom, že základní umělecké školy pro ně byly finančně nebo logisticky nedostupné. Jednalo se o děti z rodin, které většinou měly více dětí a nenacházely čas s nimi dojíždět do ústecké ZUŠ.

V roce 2009 tak přišel na svět projekt s názvem *Odpolední hudební škola*. Drahoslav Straněk nasmlouval vyučující, kteří byli ochotni učit na odlišné bázi, než byli zvyklí v ZUŠ. Učitel musel být ve své výuce všestranný. To znamená, že musel být schopný vyučovat klasickou literaturu, např. podle Klavírní školy pro začátečníky od Böhmové, Grünfeldové a Sarauera stupnice, etudy a přednesy. Ovšem musel zároveň zvládat i požadavky dětí, které chtěly umět hrát na klavír podle akordických značek, doprovázet krátké písně a učit se je hrát podle sluchu, jednoduše improvizovat. Učitel hry na klavír učil také základnímu řemeslu – jak správně sedět u nástroje, jak postavit ruce, ale k tomu i různé techniky hraní podle potřeb žáků.

Tento projekt nabízel kromě hry na klavír dále hru na keyboard, klasickou kytaru, elektrickou a baskytaru, zobcovou a příčnou flétnu, lesní roh, trubku, trombón, bicí nástroje, housle a populární zpěv. Když děti dosáhly potřebné úrovně, Drahoslav Straněk z nich postupně vytvářel orchestr. První aranže byly šity na míru každému členu orchestru. Když věděl, že např. trumpetistka měla rozsah na čtyři tóny a neměla usazený nátisk, psal pro ni méně komplikované party bez delších tónů. Po půl roce aranžmá opět upravoval, případně rozšiřoval repertoár o nové nástroje. Obsazení orchestru se postupně rozšiřovalo o další nástroje.

Děti se ze začátku učily na nástroje pouze na škole. S postupem času měly ambice si vyzkoušet i jiné nástroje, ale na to se Drahoslavovi Straňkovi nepodařilo získat nové vyučující, protože ne každý učitel byl ochoten přistoupit na jeho metodu, nebo požadované

nástroje jednoduše neuměl učit. Někteří byli vynikající pedagogové, ale nevyučovali improvizaci či hru podle akordických značek. Zde bylo třeba vyučovat, jak již bylo řečeno, oběma metodami a sdílet stejnou filozofii projektu. Takové vyučující bylo obtížné najít a děti, které chtěly hrát např. na saxofon a klarinet, Drahoslav Straněk směřoval do hudební školy. Takovou možnost si však mohlo dovolit malé procento přihlášených. *Odpolední hudební škola* i přesto navštěvovaly děti, které se vzdělávaly zároveň na základních uměleckých školách. V poslední fázi se zapojili žáci také z jiných škol, kteří se o orchestru doslechli od svých kamarádů a chtěli spoluúčinkovat.

Škola nemá v úmyslu být konkurencí ZUŠ, ale snaží se vyjít vstříc žákům, kteří mají potřebu a chuť se aktivně věnovat hudbě a muzicírovat pro radost svou i svého okolí. V rozhovoru Drahoslav Straněk vzpomíná: „Vedení školy mne velmi ochotně podpořilo v programu především výbavou učeben.“ V roce, kdy nastoupil do školy jako pedagog, v hudebně stál jeden klavír, jeden starý mixpult a jeden set reproduktorů. Škola pak na jeho přání přikoupila digitální klavíry, tři keyboardy, akustické a digitální bicí nástroje, několik kytar, basovou kytaru, komba k nim, mixpult – kompletní ozvučovací aparaturu, mikrofony a stojánky. Škola se ovšem také snažila poskytovat finance pro vyučující v tomto projektu.

Celý projekt funguje formou kroužku. Vedení se snaží, aby děti ze sociálně znevýhodněného prostředí trávily ve škole co nejvíce času a trávily jej smysluplnou činností nabízenou z co možná nejširšího spektra činností v rozmanitých oborech. Kroužků je kolem dvaceti a jsou různého zaměření: výtvarné, literárně-dramatické, herecké, taneční, včelařské, existují školní televize a školní časopis, dále samozřejmě sportovní kroužky, aerobik, kroužky animovaného filmu, kroužek keramiky atp. Jedno z těchto odnoží je právě *Odpolední hudební škola*. Vzdělávají se zde děti, které navštěvují šest, sedm kroužků a pedagogy to velice těší, protože škola tak žije rozmanitými činnostmi od rána do večera. Drahoslav Straněk vysvětluje, že děti jsou mnohdy po škole bezprizorní, protože někteří zákonní zástupci mají nestabilní příjmy, jsou zaneprázdnění nebo se starají o mladší sourozence. Jindy rodiče nemají kapacitu v tom smyslu, že si neuvědomí, jak by děti mohli smysluplně zabavit. Toto velmi široké spektrum možností zaměstnat děti přímo ve škole i po vyučování přispívá k tomu, že to ve výsledku nejsou „dětí ulice“, z čehož profitují jak rodiče, tak samotné děti.

2.2 *Trmickus a jeho následovník Trmickousek*

Název orchestru naznačuje, že těleso je součástí neboli doslova „kus“ města Trmice. Na první zkoušce orchestru se po dvou hodinách naučili děti dva takty skladby. Drahoslav Straněk vzpomíná s úsměvem „Tak jsem si tak spočítal, kolik taktů má ta skladba a říkal jsem si, že je tedy šance, že na konci školního roku ji třeba zahrajeme celou. Šlo to potom samozřejmě rychleji.“ Členové nastupují z *Odpolední hudební školy* do orchestru se začátečnickými znalostmi nauky a schopností hrát na své nástroje technicky jednoduché skladby, ale chybí jim dovednosti orchestrální praxe. To znamená, že učitel je učí vnímat a číst dirigentská gesta a reagovat na ně. Zároveň se děti učí orientaci v základních taktovacích schématech – první doba dolů, ukazování dynamiky, nástupu, závěru atp. nebo také perifernímu vidění, tj. číst part a zároveň s tím sledovat dirigenta. Mimo to se žáci učí vnímat svůj nástrojový hlas, ale také všechny ostatní nástrojové party. Pan učitel odkazuje hráče na bubeníka, který je pro všechny slyšet a udává zároveň rytmus, aby se instrumentalisté neztratili orientaci v notovém zápisu. Taktika vynechat takt a nastoupit v tom příštím se uplatňuje s méně zkušenými hráči. Po nějaké době si žáci postupně rozvíjí např. hudební citění a hudebně intelektové schopnosti – pěstují si smysl pro souhru, harmonické a rytmické citění a zvykají si na dirigentské pokyny. Pomalu si též uvědomují fakt, že je to činnost kolektivní a pozornost hudebníka tedy nesmí být soustředěna na vlastní výkon. Schopnější žáci na orchestru pomáhají těm slabším stejně jako během vyučování.

„Na těchto hodinách jsem cítil, že ohromným poselstvím pro mě bylo vést děti ke spoluzodpovědnosti za celek a výsledek, protože to je dovednost, které se v orchestru mohou krásně naučit, a navíc hudba je v tomto směru velmi pravdivé a poctivé řemeslo. Člověk může tvrdit, že cvičil, ale jakmile začne hrát, pozná se skutečnost. Také na začátku *Odpolední hudební školy* se do projektu přihlásilo mnoho dětí, ale záhy zjistily, že je to bude bavit, jenom když budou hrát, potažmo když budou cvičit. Takže po třech zkouškách následoval velký odliv dětí. Hra v orchestru vyžadovala domácí přípravu a když v tom děti selžou, je samotné ani spoluhráče to nebaví – jsou v začarovaném kruhu. Během prvních měsíců si ujasňovaly, o čem orchestrální práce je. Děti samozřejmě znaly týmovou práci např. z florbalu, kde hrála roli zodpovědnost za konkrétní výkon, ale v orchestru se hlavně klade důraz na přípravu.“ Zhruba po roce dochází k zajímavému efektu: např. flétnista

převezme kytaru, zpěvačka perkuse a děti migrují mezi nástroji. Když ovládají více nástrojů, chtějí si samy zkusit nové role.

Trmickus fungoval osm let a zanikl před třemi lety ve školním roce 2016/2017, protože v něm účinkovaly děti ze 7. až 9. ročníků. Když žáci postupně ukončovali povinnou školní docházku a nastupovali na střední školy, bylo mnohem složitější dohodnout se na společných zkouškách. Ještě dva roky po jejich odchodu ze základní školy a před předáním žezla mladším, hráli starší žáci v orchestru společně s novými mladšími členy, a tak se vytvářel paralelně vedle starších nový orchestr.

Na konci každého září se uskutečňuje *Projektový týden*. Celá škola se od první do deváté třídy rozděluje na různé dílny – dílna sborová, orchestrální, keramická, dílna malování na sklo, pracovních činností takzvané „*Ptačí budky*“, dílna ve farmě atp. Žáci se v rámci projektu celý týden věnují činnostem těchto dílen, jakožto utvrzování teorie z běžných vyučovacích hodin. Vedle těchto dílen Drahoslav Straněk vyzval do své třídy mladší žáky k hraní s orchestrem *Trmickus*. Děti, kterým se společné muzicírování zalíbilo, si toužily vytvořit svůj vlastní orchestr. Odtud pochází název *Trmickousek*.

Drahoslav Straněk uvádí: „Tento orchestr nenavázal ve smyslu, že by jeden skončil a druhý začal, ale ti mladší měli chuť také hrát.“ Do *Trmickusu* už se nedali zařadit, protože ten byl interpretačně mnohem vyspělejší a hrál mnohem náročnější skladby, zatímco *Trmickousek* se teprve aklimatizoval. Byl to jakýsi přípravný soubor. Dodává: „Myšleno to bylo tak, že ti, kteří už na tom budou lépe, budou přiřazováni do *Trmickusu*, ale nakonec *Trmickousek* pokračuje dál, takže mladý orchestr hraje již pátým rokem.“

Na *Odpolední hudební školu* jsou přijímány děti podle fyzické způsobilosti. Na hru na zobcovou a příčnou flétnu a klavír mohou nastoupit žáci již od první třídy, na kytaru je třeba mít menší nástroj, pokud jde o dítě menší postavy, na bicí nástroje se obecně doporučuje začít později – od třetí či čtvrté třídy, kdy se sluchové orgány stávají odolnějšími.

Dle zájmu a obsazení orchestru je repertoár žánrově pestrý – skládá se z populární hudby, filmových soundtracků, tanečních skladeb a úprav z klasické hudby.

Repertoár žákovského orchestru *Trmickus* obsahoval následující skladby/písně.

	Autor	Název skladby	Poznámka
1.	Amanda McBroom	The Rose	zpívala Bette Midler
2.	Bono, The Edge	Golden Eye	zpívala Tina Turner ve filmu <i>James Bond</i>
3.	Dean Martin	Sway	mexický skladatel Pablo Beltrán Ruiz původně složil ve španělštině pod názvem <i>¿Quién será?</i>
4.	Elton John	Can You Feel the Love Tonight	z filmu <i>Lví král</i>
5.	Franke Previte, John DeNicola, Donald Markowitz	(I've Had) The Time of My Life	zpívali Bill Medley a Jennifer Warnes ve filmu <i>Hříšný tanec</i>
6.	Freddie Perren, Dino Fekaris	I Will Survive	zpívala Gloria Gaynor
7.	Fun Factory	I Wanna Be with U	
8.	Itaal Shur and Rob Thomas	Smooth	zpívali Carlos Santana a Rob Thomas, producent Matt Serletic
9.	James Brown	I Got You (I Feel Good)	
10.	Johann Pachelbel	Kánon v D dur	
11.	John Denver	Annie's Song	
12.	Karel Hála	Všichni tancovat jdou	
13.	Leonard Cohen	Halleluja	
14.	Linda Perry	Beautiful	zpívala Christina Aguilera
15.	Lisa Stansfield	The Real Thing	
16.	Martin Kavulič, Kamil Peteraj	Pri oltári	zpívala Kristína
17.	Michael Jackson	Billie Jean	producent Quincy Jones
18.	Morcheeba	Rome Wasn't Built in a Day	
19.	Ondřej Soukup	Most přes minulost	zpívala Lucie Bílá v muzikálu <i>Johanka z Arcu</i>
20.	Pavel Vaculík, Daniel Hádl	Veni domine	zpívaly Bára Basiková a Iveta Bartošová
21.	Ricky Martin	Livin' La Vida Loca	
22.	Robert Michael Nesmith	Silver Moon	v ČR zpívaly Jezinky a Alena Tichá pod názvem <i>Stříbrný měsíc</i>
23.	Sylvester Bradford, Al Lewis	Tears on My Pillow	zpívala skupina Little Anthony and The Imperials
24.	Šum svistu	Znělka z instrumentace Jsem Boss	
25.	Tom Johnston	Long Train Running	zpívala skupina The Doobie Brothers, v ČR zpívala skupina Black Milk pod názvem <i>Sedmkrát</i>

Žákovský orchestr *Trmickousek* hraje dále některé skladby starších členů a do repertoáru zařazuje své úpravy písní z večerníčků.

	Autor	Název skladby	Poznámka
1.	Awolnation	Sail	
2.	Freddie Perren, Dino Fekaris	I Will Survive	zpívala Gloria Gaynor
3.	Fun Factory	I Wanna Be With U	
4.	James Brown	I Got You (I Feel Good)	
5.	Jaroslav Uhlíř	Mravenčí ukolébavka	text napsal Zdeněk Svěrák
6.	Jiří Šlitr, Jiří Suchý	Honky tonky blues	
7.	Johann Pachelbel	Kánon v D dur	
8.	Leonard Cohen	Halleluja	
9.	Martin Kavulič, Kamil Peteraj	Pri oltári	zpívala Kristína
10.	Morcheeba	Rome Wasn't Built in a Day	
11.	Pharrell Williams	Happy	
12.	Ricky Martin	Livin' La Vida Loca	
13.	Šum svistu	Znělka z instrumentace Jsem Boss	
14.	Václav Zahradník	Rákosníček	z animovaného večerníčku <i>Rákosníček</i>

3 Osobnost učitele Drahoslava Straňka

Učitel základní a hudební školy a vysokoškolský pedagog Drahoslav Straněk se narodil 10. května 1966 v Benešově u Prahy.

Jeho matka Jaroslava Straňková, rozená Korosová (*1940) absolvovala obor učitelství na *Univerzitě Karlově*. Pracovala jako učitelka a později i jako ředitelka školy. Byla to hluboce věřící žena, a tak díky tehdejší politické ideologii byla jednoho dne postavena před volbu – buď se vzdá své víry a pravidelných návštěv kostela, nebo bude odvolána z postu ředitelky školy. Odmítla se podrobit, a tak byla z funkce skutečně odvolána a posléze i zbavena možnosti učit. Dokonce jí bylo zakázáno veřejné nošení křížku na krku. Toto nařízení soudruha školního inspektora nerespektovala, a tak se ze dne na den stala dělnicí u pásu v mnichovické továrně na hračky.³⁷ V dělnických a kancelářských profesích pak pracovala až do roku 1990. Do školství se vrátila po revoluci v roce 1991.

Jeho otec Drahoslav Straněk (1924-1992), přestože byl velmi vzdělaný člověk, který ovládal sedm jazyků, prožíval podobný osud. Do roku 1948 sloužil jako důstojník Československé armády, pracoval za války mimo jiné pro Americkou zpravodajskou službu. Bojoval proti fašismu, za svobodu. Později ovšem nesouhlasil s únorovými událostmi roku 1948, dal to veřejně najevo, a tak jej jakýsi horlivý a uvědomělý občan udal. Byl postaven před komunistický soud, byly mu sečteny všechny jeho „hříchy“ a pro své názory a postoje byl odsouzen k trestu smrti. Po dvou měsících mu byl rozsudek „zmírněn na doživotí“. Propuštěn byl při amnestii po čtrnácti letech věznění. Celý život pak směl pracovat jen v „povolených profesích“ za permanentního více či méně skrytého dohledu orgánů StB.³⁸

Oba rodiče se věnovali amatérskému divadlu. Ve všech třech místech jejich bydliště vždy založili divadelní soubor a ve svém volném čase byli obklopeni dětmi, kterým ho věnovali. Nacvičovali s nimi divadelní hry a jezdili vystupovat. Jejich divadelnímu souboru tak tleskali diváci v Mnichovicích u Prahy, ve Velkých Popovicích, v Ladově rodišti

³⁷ Listopad 1989 – viděno mýma očima, aneb co v paměti zůstalo po dvaceti letech. *My.top09.cz* [online]. Praha: TOP 09 [cit. 2019-11-02]. Dostupné z: <https://www.top09.cz/regiony/ustecky-kraj/listopad-1989-videno-myma-ocima-aneb-co-v-pameti-zustalo-po-dvaceti-letech-445.html>

³⁸ Tamtéž.

v Hrusicích, později v Lounech a jinde. U Straňků se doma hojně zpívalo, rodiče velmi rádi zpívali dvojhlasně, bylo v nich přirozené muzikantství.

Již jako malý začal Drahoslav Straněk hrát na housle, nejprve v Osvětové besedě v Mnichovicích u Prahy, později v lidové škole umění v Čerčanech, a nakonec po přestěhování do severních Čech navštěvoval lidovou školu umění v Lounech. Jak sám přiznává, k hudbě však jako dítě příliš netíhl. V osmé třídě housle chtěl dokonce rozštípat. Jeho snem totiž bylo pást ovce a stát se misionářem jako kněz Damián de Veuster z knihy *Otec vyhoštěných*, kterou v dětství opakovaně četl. Rodiče však byli přísní, chtěli, aby šel studovat na konzervatoř. Tam byl nakonec přijat a v roce 1980 začal na teplické konzervatoři studovat hru na violu ve třídě profesora Ludvíka Kozderky. Až zde si časem uvědomil, že jej hudba baví, přináší mu radost a potěšení a že v dráze hudebníka chce pokračovat. Na léta studií v Teplicích vzpomíná velmi rád jako na období velké vnitřní svobody, společného zrání i velkého muzicírování. S mnohými ze svých spolužáků zůstává dodnes v kontaktu a v přátelském, mnohdy i pracovním muzikantském či pedagogickém vztahu. Po absolutoriu na konzervatoři jej rodiče směřovali na studium na vysoké škole, on však volil cestu „oklikou“, nastoupil na dvouletou vojenskou službu a na vysokou školu se přihlásil a byl přijat až po skončení plnění, tenkrát ještě povinné vojenské služby. Původně byl přijat do AUS (*Armádní umělecký soubor Víta Nejedlého*), protože se však zjistilo, že chodí do kostela a již šest let navíc hraje při církevních obřadech na varhany, byl nakonec poslán do Náměště nad Oslavou, kde strávil celé dva roky na vojenském letišti.

Jak již výše uvádím, mezi čtrnácti a dvaceti lety svého věku Drahoslav Straněk působil jako varhaník v chrámu sv. Mikuláše v Lounech i v okolních vesnických kostelech. V Lounech v této době také příležitostně vedl chrámový sbor, či bylo-li to zapotřebí sestavil a dirigoval orchestr. Díky této praxi a zejména pak hře na varhany si osvojil základy harmonie i improvizace.

Po ukončení základní vojenské služby započal studium na Pedagogické fakultě dnes Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem. Nejprve studoval obor Český jazyk a Hudební výchovu. Po určité době měl ovšem pocit, že v rámci studia hudební výchovy si zas tak moc neprohluboval vědomosti, které již předtím získal na konzervatoři. Toto vědomí ho provokovalo k hledání jiných možností a cest.

Studium však na čas přerušily revoluční změny v závěru roku 1989. Nastalo období, kterého se sám s velkým zaujetím aktivně účastnil a které přineslo do života v Čechách řadu změn. Na tento čas vzpomíná takto: „Je tedy nabíledni, že s výše popsanou rodinnou anamnézou jsem vítal listopadové události s hlubokou vnitřní radostí a dychtivostí a jakkoliv to dnes může znít pateticky, byl jsem nesmírně hrdý na své předky. Cítil jsem proto velmi silnou potřebu být v duchu rodinných tradic nápomocný vzniku nové podoby České republiky. Žil jsem tehdy, stejně tak jako většina studentů, ten rok po sedmnáctém listopadu 1989 velmi intenzivně a naplno s nezaměnitelným pocitem, že jsme součástí něčeho velkého, součástí historie.³⁹ Účastnil se četných setkání s kulturními i politickými osobnostmi, nositeli revolučních myšlenek a idejí.“

Hektický revoluční čas postupně pominul, nicméně v průběhu tzv. sametové revoluce stále hledal inspiraci k naplnění svých představ o podobě studia. Do rukou se mu tak dostaly materiály, ze kterých vyplývalo, že kdysi existoval projekt tzv. jednooborového studia hudební výchovy. Touto podobou studia a možnostmi, které nabízela, byl nadšen. Po revoluci proto požádal o osobní setkání s tehdejším ministrem školství Milanem Adamem, kterému nastínil myšlenku, se kterou přichází. Ministr, který dle jeho vzpomínek byl velmi vlídný a vstřícný dal nakonec projektu „zelenou“ a tak se rozjela série schůzek, na které také jezdil. Zúčastnili se jich vedoucí hudebních kateder z různých pedagogických fakult, jmenovitě z Prahy prof. PaedDr. Jaroslav Herden, CSc. (1931–2010)⁴⁰,

³⁹ Listopad 1989 – viděno mýma očima, aneb co v paměti zůstalo po dvaceti letech. *My.top09.cz* [online]. Praha: TOP 09 [cit. 2019-11-02]. Dostupné z: <https://www.top09.cz/regiony/ustecky-kraj/listopad-1989-videno-myma-ocima-aneb-co-v-pameti-zustalo-po-dvaceti-letech-445.html>

⁴⁰ (Dlouholetý pedagog v oboru hudba pro děti na katedře hudební výchovy *Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy*, autor mnoha skript a učebnic HV pro základní školy, mezi které patří např. *Hudba pro děti, My pozor dáme a posloucháme, My pozor dáme a nejen posloucháme, Hudba jako řeč, Hudební hodinky pro táty a maminky* atd.)

Vzpomínka na Jaroslava Herdena. *Rvp.cz* [online]. Praha: Národní pedagogický institut České republiky [cit. 2020-06-04]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/UI/7933/VZPOMINKA-NA-JAROSLAVA-HERDENA.html/>

z Ústí nad Labem prof. PhDr. Tomáš Fiala, CSc. (*1933)⁴¹, a další z Hradce Králové, Plzně a Českých Budějovic, ale také studenti ze jmenovaných kateder a společně vytvářeli osnovy pro jednooborovou hudební výchovu. Hledali způsob, formu a podobu výuky atd. Po několikaměsíční práci a jednáních se nakonec na tuto tradici podařilo navázat. Jednooborové studium, na které se svou spolužačkou z konzervatoře a později manželkou, flétnistkou Lenkou Straňkovou přestoupili, pro něj představovalo možnost mnohem hlubšího ponoření do jednotlivých hudebně teoretických předmětů a disciplín. Posluchači tohoto nového oboru začali studovat mimo jiné rozšířené dějiny hudby, dějiny umění a literaturu nástroje, a navíc studovali samotnou hru na nástroj ve velmi komfortní hodinové dotaci. V případě Drahoslava Straňka to byla hra na violu ve třídě pana Vladimíra Klára, violisty *České filharmonie*, u kterého dokončil studium v roce 1994 celovečerním samostatným recitálem.

Již během studia na konzervatoři začal Drahoslav Straněk učit na lidové škole umění v Žatci hře na housle a violu. Později, během studia na vysoké škole v Ústí nad Labem, onemocněl jeho otec. Lékaři mu konstatovali rakovinu zapříčiněnou pobytem ve věznění a nucenými pracemi v uranových dolech v komunistickém lágru v Jáchymově.⁴² Maminka přestala pracovat, chtěla se plně věnovat manželovi. Aby pomohl rodině od finanční zátěže, stal se při studiu učitelem na *Základní umělecké škole Evy Randové* v Ústí nad Labem. Učil zde hře na housle, violu a hudební nauky. Dále učil klavírní improvizaci, hře na klávesové nástroje a založil a vedl orchestr *Muzikus* (1996-2013) a *Junior Band* (2011-dosud). Po dokončení studia na vysoké škole přijal nabídku a stal se zde zástupcem ředitelky ZUŠ. V roce 2009 z posledního ročníku žáků hudební nauky založil orchestr *Muzikus*, který vznikl

⁴¹ (Dlouholetý pedagog na *PF UJEP*, sborníkář a dirigent, studoval na *PedF UK* u Josefa Plavce, Karla Háby, Felixe Zrna a Eduarda Herzoga obor Hudební výchova pro školy 3. stupně, vedl výchovné koncerty, natáčel v rozhlasových a televizních nahrávkách.)

Tomáš Fiala. *Ceskyhudebnislovník.cz* [online]. Brno: Ústav hudební vědy MUNI [cit. 2020-06-04]. Dostupné z:

https://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=1003066

⁴² Listopad 1989 – viděno mýma očima, aneb co v paměti zůstalo po dvaceti letech. *My.top09.cz* [online]. Praha: TOP 09 [cit. 2019-11-02]. Dostupné z: <https://www.top09.cz/regiony/ustecky-kraj/listopad-1989-videno-myma-ocima-aneb-co-v-pameti-zustalo-po-dvaceti-letech-445.html>

jako nabídka společného muzicírování. Chtěl tak zužitkovat naučenou teorii a praxi v té době ve zcela ojedinělém hudebním tělese, ve kterém vedle sebe hráli hráči na smyčcové nástroje, dechové nástroje dřevěné a žesťové i děti, hrající na bicí soupravu, perkuse, basovou kytaru, kytary, syntezátory atd. Své vůbec první dvě skladby zahráli žáci na závěrečném koncertě. Děti v té době končily šestý ročník I. cyklu, ale přály si pokračovat spolu i nadále. Takto vznikl orchestr *Muzikus*, který fungoval sedmnáct let a natočil dohromady čtyři CD. Pro takto sestavené těleso však neexistovala aranžmá, proto je začal psát sám. Později dokonce začaly děti psát úpravy samy. Do dneška se s členy bývalého orchestru Drahoslav Straněk potkává a s mnohými z nich se stali blízkými přáteli. *Muzikus* dodnes vnímá jako něco naprosto jedinečného a neopakovatelného.

V roce 2008 přijal nabídku paní ředitelky základní školy v Trmicích a nastoupil tam jako zástupce ředitelky a učitel hudební výchovy. I zde založil orchestr. Hře na nástroje se učily děti přímo u nich ve škole. Orchestr, který nazval *Trmickus*, natočil pod jeho vedením své profilové CD. Během šesti let své existence hrál na mnoha významných akcích a příležitostech. Vrcholem bylo vystoupení ve *Dvořákově síni v Rudolfinu* u příležitosti státního svátku 17. listopadu 2015. Žáci dorostli a školu opustili, s jejich menšími spolužáky proto založil následnické těleso, které samy děti pojmenovaly *Trmickousek*. Pro všechny své orchestry napsal více než sto aranžů a úprav.

Drahoslav Straněk hrál mimo jiné sedm let také v činoherním studiu v Ústí nad Labem. Účinkoval ve hře *Bratři Karamazovi*, režie Petr Poledňák (*1962)⁴³ a *Její pastorkyňa*, režie Jiří Pokorný (*1967)⁴⁴, vždy v roli muzikanta. Byl členem řady kapel, jako

⁴³ (Šéf a režisér *Činoherního studia Ústí nad Labem* a divadla *Rokoko* v Praze, psal scénáře pro televizi, články pro časopis *Playboy*, šéfoval *České centrum* v *New Yorku*, zakladatel obchodní firmy *Sherpa USA*.)

Poledňák: Přemlouval jsem studenty s Chýlkovou a Rodenem. *Ustecky.denik.cz* [online]. Ústí nad Labem: VLTAVA LABE MEDIA a.s. [cit. 2020-06-04]. Dostupné z: https://ustecky.denik.cz/zpravy_region/20091121_may_otazkysefredaktor_polednakpetr.html

⁴⁴ (Divadelní režisér a dramatik, bývalý režisér a umělecký šéf *Činoherního studia* v Ústí nad Labem, *HaDivadla* a bývalý člen uměleckého vedení *Divadla Na zábradlí*, jako host režisér v *Národní divadlo* v Praze, *Divadlo Josefa Kajetána Tyla*, *Divadlo Ta Fantastika*, *Dejvické divadlo*.)

Zklamat se můžu jen sám v sobě. *Divadlo.cz* [online]. Praha: Informační portál českého divadla [cit. 2020-06-04]. Dostupné z:

je např. *Áda Siegl Band*, která se zaměřuje na prvorepublikový swing. V roce 1994 přijal nabídku do velkého tanečního orchestru *Big Band Bonit*, kde hraje na klávesové nástroje dodnes a jak říká, je to pro něj velká životní škola. Naučil se zde aranžování skladeb a upravám písní pro děti. Hudbu a práci s dětmi považuje jako dar. Z jeho osobnosti vyzařuje životní optimismus i radost z hudby a práce s dětmi. Z hereckých zkušeností v dětství i dospívání si nese přesvědčení, že dobrý učitel musí být z části i hercem a člověkem se smyslem pro humor, který si dokáže udělat legraci sám ze sebe.

Na formování učitelské osobnosti Drahoslava Straňka měl velikou zásluhu právě onen výborný muzikant prof. PaedDr. Jiří Holubec, Ph.D. (*1959)⁴⁵, který má dle něj skutečný dar učit. Na svého učitele na housle, Antonína Heřmana z Mostu, vzpomíná jako na člověka velmi poctivého a oddaného své práci. Velkou inspirací je pro něj také sbormistr Vladimír Petržilka (*1949)⁴⁶, člověk, který dokázal hledat velmi neotřelé hudební cesty. Životním příkladem je pro něj dávno zesnulý otec, který kvůli politickým okolnostem stál i před trestem smrti. Je pro něj vzorem ohromné lidské poctivosti i statečnosti. Vlivy těchto osobností si nese jak v osobním životě, tak ve své bohaté pedagogické činnosti. Volného času příliš nemá, po smrti své manželky v roce 2015 se snaží více času trávit se svým mladším synem Štěpánem. Pokud mu chvíle zbude, tráví čas v přírodě, jezdí na kole a velmi rád čte.

<https://web.archive.org/web/20070520031302/http://www.divadlo.cz/noviny/archiv2003/cislo17/rozhovor.html>

⁴⁵ (Hudební teoretik, pedagog na katedře HV *PF UJEP* a sbormistr pěveckého sboru *Chorea academia*, *Děčínského pěveckého sboru*, umělecký vedoucí orchestru *Big Band Bonit*, předseda realizačního výboru sympozia *Cantus choralis* a lektor celostátní *Letní školy hudební výchovy* pro učitele HV.)

Jiří Holubec. *Ceskyhudebnislovník.cz* [online]. Brno: Ústav hudební vědy MUNI [cit. 2020-06-04]. Dostupné z:

https://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=1000836

⁴⁶ (Umělecký vedoucí a zakladatel sboru *Kvítek*.)

4 Život v žakovském orchestru

Na orchestru se pan učitel Drahoslav Straněk snaží rozvíjet nejen estetickou a uměleckou stránku dětí, ale zároveň působí na rozvoj jejich osobností. Jeho důležitým pedagogickým záměrem je vést členy k dodržování a docílení vzájemného respektování. Vzpomíná na společné hraní v orchestru *Muzikus*, který ho inspiruje v budování přívětivé atmosféry v žakovském orchestru: „Toto těleso dostávalo velmi kladné ohlasy za jeho radostnou a sjednocenou hru, a to bylo díky spřátelení se členů navzájem. Odráží se to potom na úsměvech hráčů, i na tom, jak se vzájemně poslouchají. V tomto orchestru to doslova ‚jiskřilo‘. Trávili jsme spolu mnoho času na soustředěních i mimo hraní.“ Vysvětluje, že napětí rozhádaného souboru je slyšet „na venek“ a nepromlouvá jeho hudba k srdcím posluchačů. V orchestru nabádá členy k uznávání i třetí flétny jako velmi podstatné součásti, bez které nelze vytvářet kompletní zvuk stejně jako nelze opomenout poslední cinknutí trianglu na konci skladby, který ji řádně uzavírá. V orchestru se někdy stávaly konflikty, kdy se například první trumpetista cítil důležitější a opovrhoval flétnisty. Ale též se stalo, že do orchestru nastoupil entusiastický, ale zároveň velmi arytmičtý bubeník. Když po roce souhry správně nafrázoval několik synkop za sebou, celý orchestr zajásal radostí. Z tohoto postoje členů je patrná idea Drahoslava Straňka, že každý člen má důležitou roli v jednom velkém celku.

Je prokázáno, že motivace žáků k učení je ovlivňována kulturními postoji k vzdělávání a že jednotlivá etnika mají k vzdělávání specifické postoje.⁴⁷ Během svých dlouholetých zkušeností s romskými dětmi pan učitel Drahoslav Straněk vyzoroval jednu negativní charakterovou vlastnost, konkrétněji tito žáci obvykle bývají méně ambiciózní. Drahoslav Straněk se jejich účast snaží podporovat a zároveň upozorňuje na povinnost pravidelné docházky a přípravy, která platí pro všechny. Vysvětluje jim, že tento orchestr s účastí jeho samotného funguje jako celek s určitými podíly práce. Učitel tedy připravuje skladby a na zkouškách, které též zajišťuje, učí žáky. Naopak děti mají za úkol individuálně

⁴⁷ PRŮCHA, J. *Multikulturní výchova: Teorie-praxe-výzkum*. Praha: ISV nakladatelství, 2001, s. 61. ISBN 80-85866-72-2.

nastudovat rozdané party a na hodinách se pod vedením pana učitele sehrát. Svou úlohu se snaží plnit tak, aby byl pro členy příkladem.

Ze své pedagogické činnosti pan učitel potvrzuje myšlenku, že lidstvo je diferencováno podle různých hledisek, ale tyto difference nemají vést k nadřazování jedněch nad druhými, např. podle rasových či jazykových hledisek.⁴⁸ Ve starším orchestru Trmickus účinkovali tři romské žákyně a jeden žák. V nynějším mladším též bývalo zastoupeno více romských hráčů. Avšak tento rok orchestr navštěvuje pouze jeden romský žák z osmé třídy. Drahoslav Straněk vyzdvihuje: „V tuto chvíli je pro mne ohromným pomocníkem, vyzná se v zapojování elektrických nástrojů a před začátkem zkoušky to všechno ve zkušebně připraví. Ostatní žáci ho považují za sobě rovného a váží si ho. Konkrétně si vzpomínám na poněkud nešťastnou příhodu, kdy jedna žákyně chybovala a následně zčervenala. Spolužák se dopustil komentáře, že Kuba by se nezčervenal, ale ještě víc by se zčernal. V tu chvíli se někteří lekli, ale když viděli, že Kuba takovou poznámku nepřijal osobně, a naopak se zasmál, spolužák Kubu na oplátku povzbudil slovy ‚Kubo, ty jsi dobrý! My jsme to tak nemysleli.‘ Načež mu Kuba klidně a s úsměvem odpověděl ‚Vždyť jo, v pořádku.‘“ Jinými slovy lze konstatovat, že tento romský žák se v kolektivu cítí tak pohodlně a bezpečně, že i komentáře podtrhující etnické odlišnosti se ho emočně nedotknou nebo nepokoří.

Obecně se ví, že každé dítě si nese svůj rodinný životní příběh a každé odráží chování svých rodičů a kamarádů jinak. Pan učitel tedy řeší na orchestru i spory, které přirozeně vyvstávají mezi žáky. Mnohdy si po dlouhé dopolední docházce ve škole děti přinášejí zážitky, o kterých pan učitel netuší, ale pozná, že orchestr je najednou jiný. Druhý den se dozvídá od třídních učitelů, že se například dva žáci během vyučování pohádali. Po pauze na oběd se dotyční setkají za nástroji, ale sednou si daleko od sebe nebo se na sebe nedívají. V takových případech pan učitel na začátku zkoušky dvacet minut překonává jenom rozpory, které mu nejsou jasné. Aby však povzbudil orchestr ke sjednocené hře, vysvětluje dětem, aby na veškeré spory zapoměly, neboť orchestr je od toho, aby hrály souzvučnou hudbu společně. Stalo se tak nejednou, že chlapci na začátku nechtěli spolu komunikovat, nicméně ze zkoušky odcházeli spřátelení. Na takových zkouškách toho moc nenacvičí, ale děti se učí

⁴⁸ PRŮCHA, J. *Multikulturní výchova: Teorie-praxe-výzkum*. Praha: ISV nakladatelství, 2001, s. 98. ISBN 80-85866-72-2.

vytvářet sociální komunikaci. Jinak řečeno některé chování, jako například na sílu si prosadit svoje názory, mají děti vštípené z rodinného pozadí, ale v hudbě neexistuje jediná cesta, která je nejlepší a podle které se jedinečně postupuje. Toto je další vzdělání, které těmto žákům poskytuje hudba.

4.1 Vliv orchestrálního života na osobní růst žáků

K výše popsaným situacím se vliv orchestrálního života na žáky projevuje ještě v dalších oblastech. Orchestrální praxe dětem umožňuje a dává prostor profesně nebo řemeslně se zlepšit. Na orchestru hrají jiný žánr a styl hudby, než se běžně učí na nástrojových hodinách. Je tedy znát, že se věnují dvě hodiny navíc nástrojům a studiím partů pod vedením dalšího profesionálního hudebníka. Pan učitel doplňuje: „S jejich učiteli si notujeme, že hudebně rostou mnohem rychleji, (pokud cvičí).“ Další přínos pocítují členové ve zdravém sebevědomí. Povinnost chodit připraven do hodin děti vyzývá k překonání lenosti a osvojování si jisté zodpovědnosti. Po naučení se skladby si žáci začnou uvědomovat vlastní hodnotu a vytvářejí si sebeúctu, ale i pokoru. Všeobecný vliv hudby na člověka také pomáhá v budování pozitivního klimatu ve třídě. Děti se stávají pro učitele „prodlouženými rukami“ nejen v hodinách hudební výchovy, ale postupně se též formují ve spolehlivé partnery, o které se pedagogové školy mohou opřít, a kterým mohou svěřit různé úkoly.

Myšlenka založit ve škole orchestr na počátku vytyčila cíl, aby žáci získávali mnoho nových zkušeností. To se s orchestrem Trmickousek začalo plnit. Například když doma necvičí část žactva, zbytek je otrávený a orchestr přešlapuje na místě. Děti tehdy zažívají moment, kdy si uvědomí: „Já jsem příčinou toho, proč orchestr hraje špatně“. Hledají proto cesty a mění své pohledy na: „Já se musím připravovat, protože pokud se všichni budeme snažit, náš orchestr bude hrát dobře.“ Učí se tedy nepoukazovat na ostatní například: „vždyť on taky necvičí“. Je to ohromná zkušenost, která je nepřenositelná, a která pěstuje v jedincích pozitivní sociální přístup.

4.2 Vztah mezi učitelem a rodiči

Spolupráce mezi učitelem a rodiči je nutná a vztahy s rodiči se vyvíjí od jejich vztahů k vlastním dětem. Svou roli hraje i zájem rodičů o vzdělání. Někdy je třeba, aby učitel směřoval určité nároky i na rodiče. Pan učitel často potřebuje zkoušet před náročnějšími

koncerty s dětmi na více zkouškách. Většina rodičů takové požadavky respektuje a je schopna i přivést děti na generální zkoušku či koncert ve vzdálenějších lokalitách. Někteří rodiče takovou potřebu tolerují, ale považují orchestr pouze jako kroužek a přehlíží jeho důležitost. U těchto rodin se stává, že zákonní zástupci omluví děti ze dvou nebo tří zkoušek za sebou kvůli objednávkám či schůzkám, které mohli naplánovat na jindy. V případě, že se žák nemůže zúčastnit zkoušky např. kvůli kontrole u zubaře, pan učitel se slušně a trpělivě snaží přesvědčovat rodiče, aby si ji posunuli na jiný termín. Někdo se také vymlouvá, že děti doma cvičí. Doma však žák může hrát skladby dobře, ale v orchestru je třeba souhra všech členů.

Dále pracuje pan učitel s rodiči, kteří ke vzdělání nemají vztah. Přestože obyvatelé vyloučených lokalit chodí do školy, tak se vzpomínky na školní docházku nestávají platformou pro společné sdílení. Období institucionálního vzdělávání je pro některé uzavřená kapitola a nepřenositelná zkušenost. Nelze na ni navazovat a povětšinou nelze předávat kompetence zde nabyté dětem. Nekompetenci pomoci dětem se školní přípravou rodiče rozhodně nechápu jako osobní selhání a věcně konstatují, že se jich toto netýká. Vztah mezi dítětem a rodičem následně nemůže být realizován ani prostřednictvím přípravy do školy. Rodiče a děti nespojují tedy ani společná školní zkušenost, ani společné aktivity, které by se školy týkaly.⁴⁹ Tato skupina rodičů nemá žádný vztah k hudbě nebo dokonce mají záporný vztah k ní. Ve hře v orchestru tedy nevidí jeho důležitou hodnotu v osobnostním rozvoji. Někdo dehonestuje práci svých dětí i tím, že vyřknou, že jejich dítě v orchestru píská nebo brnká. Z takových příkladů je zřejmé, že dítě pochází z prostředí, které nikdy nerespektuje jeho práci a výkon a pochvalu doma neslyší. Děti z takových rodin většinou sami iniciují své členství do orchestru a zapojují se do něj se souhlasem, případně jen tolerancí svých rodičů.

Drahošlav Straněk podotýká, že tito rodiče nejen, že nehrají na nějaký hudební nástroj, ale žádnou hudbu, nemluvě o klasické, neposlouchají. Nenavštěvují koncerty ani známých interpretů. Když si doma chtějí poslechnout hudbu, dívají se na *TV Šlágr*

⁴⁹ BITTNEROVÁ, Dana, David DOUBEK a Markéta LEVÍNSKÁ. *Funkce kulturních modelů ve vzdělávání*. Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, 2014, s. 195-196. ISBN 978-80-87398-61-6.

a nechápavě se tážou děti, proč hrají v početném orchestru, když v televizi pěkně zní dva muzikanti. Neuvědomují si, že hudbu za ně často hrají automaty.

5 Veřejná vystoupení

5.1 Koncert k výročí Mezinárodního dne studentstva v *Rudolfinu*

Veřejná vystoupení tvoří nedílnou součást života hudebních souborů, jsou vyvrcholením práce za určité období a zároveň přirozenou motivací. V důsledku zvyšující se umělecké úrovně orchestru přicházely stále častěji nabídky k veřejným vystoupením. Poté, co v roce 2015 školu navštívili zástupci z *České filharmonie*, byla orchestru nabídnuta možnost vystoupit v rámci slavnostního *Koncertu ke Dni studentstva*. Ten se tradičně realizuje 17. listopadu ve Dvořákově síni pražského *Rudolfina* a k účinkování jsou zvány studentské soubory a jejich sólisté.

Ve třetím ročníku tohoto koncertu se orchestr setkal na pódiu s dalšími dvěma mládežnickými tělesy, která se rovněž nevzdělávají v obvyklých hudebně vzdělávacích institucích. Jimi byly *Letní orchestr mladých* a *Orchestr Nadačního fondu Harmonie*.⁵⁰ Pro *Orchestr Nadačního fondu Harmonie*⁵¹ to bylo jeho vůbec první veřejné vystoupení⁵² a program se skládal z instruktivních skladeb. Hrál pod vedením dirigenta Chuheie Iwasakiho⁵³ *Allegro* od Šiniči Suzukiho a *Fiddle-de-dee* od Andrey Holzer-Rhombergové.⁵⁴ *Letní orchestr mladých* vystoupil na začátku večera pod taktovkou dirigenta Josefa Popelky

⁵⁰ Česká filharmonie. *Koncert ke Dni studentstva* [online]. [cit. 2020-07-10]. Dostupné z: <https://www.ceskafilharmonie.cz/koncert/21300--koncert-ke-dnistudentstva/>

⁵¹ Nadační fond Harmonie přináší do České republiky venezuelský dobrovolnický program *El sistema*, který zajišťuje pro děti ze sociálně znevýhodněných rodin hudební vzdělávání klasické hudby. Jeho prostřednictvím se děti a mladiství učí hře na hudební nástroje v orchestru i individuálně.

Nadační fond Harmonie. *O nás* [online]. [cit. 2020-07-16]. Dostupné z: <https://www.nfharmonie.cz/nadacni-fond-harmonie/>

⁵² DANĚK, Alois, 2019. *Rozvoj hudebních aktivit v Dětském domově Klánovice inspirovaný programem El Sistema*. Praha. Rigorózní práce. Univerzita Karlova. Pedagogická fakulta. Katedra hudební výchovy.

⁵³ (Mladý český dirigent a pedagog na Pražské konzervatoři, šéfdirigent Moravia Brass Band a hostující dirigent Plzeňské filharmonie, pochází z Japonska.)

⁵⁴ Nadační fond Harmonie. *Náš orchestr 17.11. 2015 v Rudolfinu!* [online]. [cit. 2020-07-16]. Dostupné z: <https://www.nfharmonie.cz/letni-orchestr-mladych-koncert-ke-dni-studentstva/>

mladšího⁵⁵ ve složení žesťové sekce, která zahrála *Fanfáry* z opery *Libuše* od Bedřicha Smetany. Jako celý orchestr přednesl s dirigentem Markem Šedivým⁵⁶ *Vltavu* z cyklu šesti symfonických básní Bedřicha Smetany a *Symfonii č. 8 h moll* Franze Schuberta.⁵⁷

Žákovský orchestr *Trmickus* se představil pod vedením svého dirigenta Drahošlava Straňka výběrem z písní a skladeb. V jeho podání zazněly *Kánon v D dur* od Johanna Pachelbela, *Rome Wasn't Built in a Day* od skupiny Morcheeba, *Golden Eye* z filmové série *James Bond* a *Sedmkrát* z repertoáru tria Black Milk (z amerického originálu *Long Train Running* od *The Doobie Brothers*).⁵⁸ V orchestru účinkovali jako sólisté Nela Džudžová, Margareta Pecková, Tereza Novotná, Lucie Bartošová (host) a Pavel Houfek (host), dále Adéla Učňová, Richard Nowak, Petr Lippert, Denisa Havlíčková, Anna Waňková, Ondřej Vlček, Vladimír Vlček, Anna Pilníková, Jaroslav Kočí, Kateřina Šulcová, Kristýna Suchánková, Barbora Tomová, Fabio Kora a Vojtěch Kotlík.⁵⁹

V závěru koncertu pod taktovkou dirigenta Marka Šedivého všechny tři orchestry společně zahrály mezinárodní studentskou hymnu *Gaudeamus igitur* v aranžmá Matěje

⁵⁵ (Český varhaník, pedagog na Pražské konzervatoře a Hudební fakultě AMU, realizoval nahrávku *Umění fugy* a byl oceněn Zlatým štítem Pantonu pro natočení Hudební obětiny J. S. Bacha.)

Josef Popelka. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001 - [cit. 2020-07-16]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Josef_Popelka

⁵⁶ (Mladý český dirigent, hlavní hostující dirigent SOČR a hudební ředitel opery ND Moravskoslezského v Ostravě.)

Marek Šedivý conductor [online]. [cit. 2020-07-16]. Dostupné z: <https://www.mareksedivy.cz/rubriky/zivotopis-biography>

⁵⁷ Nadační fond Harmonie. *Náš orchestr 17.11. 2015 v Rudolfinu!* [online]. [cit. 2020-07-16]. Dostupné z: <https://www.nfharmonie.cz/letni-orchestr-mladych-koncert-ke-dni-studentstva/>

⁵⁸ Nadační fond Harmonie. *Náš orchestr 17.11. 2015 v Rudolfinu!* [online]. [cit. 2020-07-16]. Dostupné z: <https://www.nfharmonie.cz/letni-orchestr-mladych-koncert-ke-dni-studentstva/>

⁵⁹ GOTTFRIEDOVÁ, Marie a pedagogický sbor ZŠ Trmice. Trmická základní škola se hlásí se svým zpravodajstvím.... *Trmické noviny*. Trmice, 2016(březen), 8.

Vody. Koncert vysílala v přímém přenosu stanice *Český rozhlas Vltava* a moderoval jej rozhlasový redaktor pan Tomáš Černý.⁶⁰

5.2 Další významná vystoupení

4. března 2015 školu navštívila trojice tehdejších zahraničních velvyslanců, jmenovitě velvyslankyně Norského království Siri Ellen Sletnerová, velvyslankyně Spojeného království Velké Británie a Severního Irska Jan Thompsonová a velvyslanec USA Andrew Schapiro, aby se blíže seznámili s městem Trmice a ZŠ Trmice. Toto setkání přineslo pro školu nejen novou zkušenost a povzbuzení, ale otevřelo také dětem oči. Po tiskové konferenci, kde se aktivně zapojovali i žáci školy, orchestr *Trmickus* dostal nabídku hraní v salónních prostorách sídel norského a amerického velvyslanectví.⁶¹

Vystoupení orchestru v rezidenci bývalého amerického velvyslance Andrewa Schapira uspořádalo Americké centrum při příležitosti ukončení své programové sezóny 24. května 2016. Programu se účastnil i americký DJ a repertoárově byl koncert zaměřen na jazzové standardy a písně z oblasti R&B.⁶²

5.3 Regionální koncerty

Orchestr vystupuje také několikrát do roka na různých akcích Ústeckého kraje. Každoročně účinkuje na:

- plese absolventů ZŠ *Trmice*,
- dni otevřených dveří ZŠ *Trmice*,
- vánočních koncertech v Trmicích,

⁶⁰ Koncert ke Dni studentstva 2015. *Magazín České filharmonie* [online]. Praha: Česká filharmonie, 10.11.2015 [cit. 2020-07-16]. ISSN 2533-6940. Dostupné z: <https://magazin.ceskafilharmonie.cz/koncert-ke-dni-studentstva-2015/>

⁶¹ GOTTFRIEDOVÁ, Marie a pedagogický sbor ZŠ Trmice. Návštěva velvyslanců USA, Norska a Spojeného království Velké Británie a severního Irska na trmické základní škole. *Trmické noviny*. Trmice, 2015(duben), 7.

⁶² Americké centrum uspořádalo na konci programové sezóny koncert kapely Trmi©kus. *Usembassy.gov* [online]. Praha, 26.5.2016 [cit. 2020-07-16]. Dostupné z: <https://cz.usembassy.gov/cs/americke-centrum-usporadalo-na-konci-programove-sezony-koncert-kapely-trmikus/>

- promenádních koncertech v Ústí nad Labem.

Jako host dále vystupoval na:

- swingové tančírně v *Národním domě* Ústí nad Labem 12.4.2013,
- *Trmických slavnostech* 12.9.2015,
- projektu *Malá Paříž* v lázeňském městě Teplicích 12.6.2016,
- řadě dalších koncertů společenského nebo charitativního zaměření (např. pro ústeckou nemocnici).

6 Výsledky dotazníku

Pro účely bližšího a hlubšího poznání členů a jejich zkušeností jsem vypracovala anonymní dotazník pro orchestr *Trmickousek*. Jeho cílem bylo zjistit u členů souboru jejich motivaci k členství, aktivní provozování hudby mimo tento orchestr, rodinné zázemí a postoj rodiny k hudbě, spokojenost v orchestru, jejich oceňování školou a přínosy orchestru s využitím zkušeností v běžných situacích ve škole. Dotazník se navíc zaměřoval i na základní identifikační informace pro lepší představu o dotazovaných při analýze. Nevyplněný dotazník příkládám v první příloze práce.

Z technického hlediska obsahovalo dotazníkové šetření celkem sedmnáct otázek rozdělených do pěti ucelených částí, každá zahrnovala dvě až pět otázek. V nich bylo vytvořeno sedm uzavřených otázek – respondent mohl vybrat z výčtu předepsaných možných odpovědí, tři s možností doplnění informací, čtyři polouzavřené otázky – respondent mohl uvést vlastní odpověď kromě předem formulovaných odpovědí a tři otevřené otázky – respondent se měl vyjádřit vlastními slovy. Čtyři otázky byly nepovinné vzhledem k vyplňování citlivých informací – dvě se týkaly rodinného prostředí, jedna hudby, kterou žák poslouchá a jedna vyjádření se ke škole.

Počet shromážděných dotazníků je ze statistického hlediska vyhovující. Výsledky dotazníku vychází z odpovědí vyplněných od všech nynějších a dvou bývalých členů orchestru *Trmickousek*, tj. dohromady čtrnáct responzí. Vypovídací hodnota zjištěných dat by proto měla reflektovat reálnou skutečnost.

Vzorek respondentů

Jako první část dotazníku tvořily identifikační otázky.

1. Pohlaví respondentů

Dotazníkového šetření se účastnilo 7 dívek a 7 chlapců, což vypovídá o tom, že orchestr je genderově zcela vyvážený.

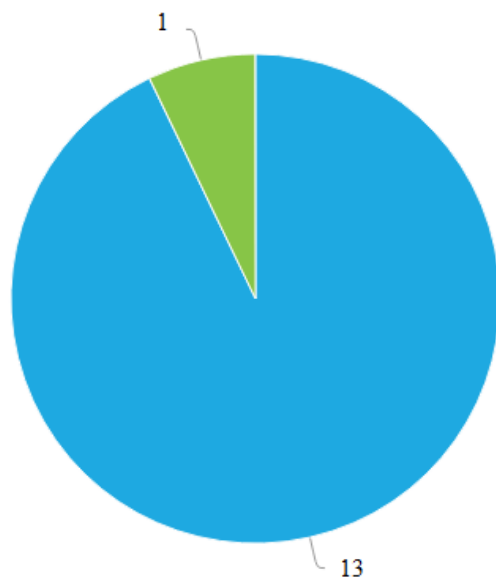

● Chlapec ● Dívka

Graf č. 1: Pohlaví respondentů

2. Poměr žáků ZŠ Trmice k počtu členů

Z celkového počtu členů je zastoupeno 13 žáků ze ZŠ Trmice a 1 žák z jiné školy.

● Ano, chodím do této školy. ● Ne, chodím sem jen na orchestr.

Graf č. 2: Poměr žáků ZŠ Trmice k počtu členů

3. Třídy, do kterých členové chodí

Pro zjištění stáří žáků, respektive jejich navštěvovaných tříd jsem dotazovaným položila povinnou otázku „*Do kolikáté třídy chodíš?*“.

Výsledek sděluje, že 1 člen chodí do 5. třídy, 3 členové do 6. třídy, 3 do 7. třídy, 4 do 8. třídy a 3 do 9. třídy. To znamená, že soubor nyní tvoří uchazeči z celého druhého stupně a 1 uchazečka z 5. třídy.

4. Třídy, ve kterých členové nastoupili do orchestru

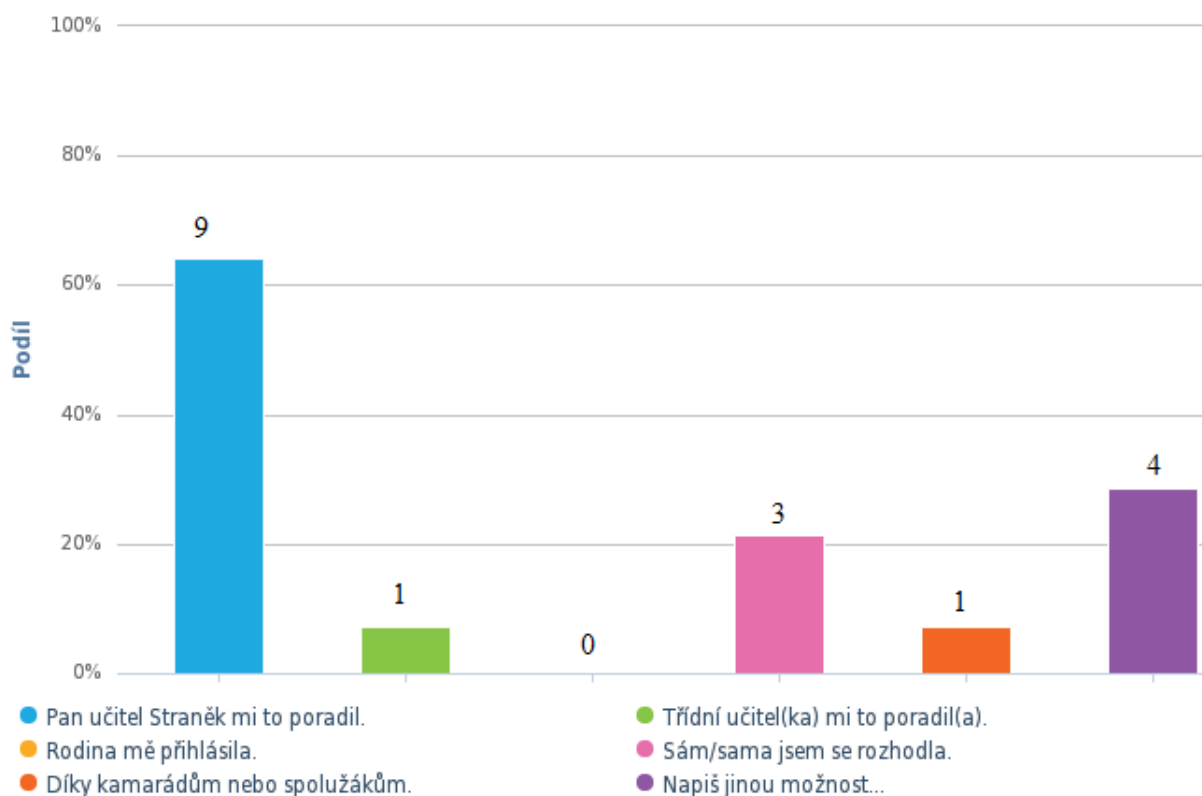
Otázkou „*V kolikáté třídě jsi nastoupil do školního orchestru?*“ jsem chtěla prozkoumat, jak staří žáci se zapojují do školního orchestru. Odpovědi potvrzují fakt, že tento mladší orchestr vznikl z popudu žáků prvního stupně, kterým se líbilo společné muzicírování staršího orchestru *Trmickus*. 3 žáci nastoupili ve 3. třídě, 4 žáci ve 4. třídě, 4 žáci v 5. třídě, 2 žáci v 6. třídě a 1 žák v 7. třídě.

Příkladem propojení těchto dvou orchestrů je odpověď jedné žákyně z 9. třídy, která v této otevřené otázce vysvětlila „*Jako malá jsem chodila i do Trmickusu a do Trmikousku chodím od jeho začátku, to znamená, že jsem členkou od páté třídy.*“

Jedna žákyně se vyjádřila v odpovědi, že se stala členkou ve 3. třídě, protože tehdy přestoupila na ZŠ *Trmice*.

5. Způsob příchodu do orchestru

Zajímalo mne také, proč tyto děti nastupují do instrumentálního souboru v tak mladém věku. Z grafu níže lze vyčíst úvodní motivace jednotlivých žáků.

Graf č. 3: Způsob příchodu do orchestru (na tuto otázku byla možnost vybrat z více odpovědí)

K těmto předem formulovaným odpovědím respondenti přidali ještě jiné možnosti: „Na doporučení mé paní učitelky na flétnu.“, „Slyšel jsem je a chtěl jsem tam hrát.“ a „Pan učitel Straněk mi nabídl, jestli bych nechtěla chodit do orchestru.“

Ukazuje se, že žáci přichází do orchestru nejčastěji, když je pan Drahoslav Straněk sám osloví. S připsanou možností od respondenta se ve čtyřech případech zapojili členové dle vlastního uvážení a entusiasmu. Ve dvou případech se přihlásili buď díky paní třídní učitelce, nebo kamarádům či spolužákům.

Druhou část dotazníku tvořily dotazy ohledně dalšího aktivního provozování hudby mimo orchestr Trmickousek.

6. Zpěv a hra na nástroj v rámci *Odpolední hudební školy*

Touto otázkou jsem chtěla zjistit, zda členové orchestru využívají také hodin nástrojů nebo zpěvu z nabídky školního projektu *Odpolední hudební škola*. 4 hráči vylučují tuto možnost, kdežto 10 žáků chodí buďto na klavír, bicí nástroje, zpěv, příčnou flétnu nebo

kytaru. Ve své odpovědi uvedlo 1 dítě, že navštěvuje hodiny bicích nástrojů a zároveň se učí zpěvu. Na základě těchto dat lze tedy vyvodit, že individuální hodiny nástroje či zpěvu ve škole jsou u těchto žáků oblíbené.

7. Základní umělecká škola

Stejně jako předchozí otázka se i tato zaměřovala na informace, zda se členové vzdělávají v ZUŠ v oborech zpěvu či hry na hudební nástroje. 8 členů uvedlo, že chodí na hodiny hudebního nástroje a zpěvu. Jednotlivé obory jsou zastoupeny takto: hra na klavír (1 dívka napsala, že v ZUŠ hraje na klavír už 2 roky), klarinet (2 chlapci se věnují hře na klarinet – první 4 roky a druhý 3 roky), basová kytara (1 chlapec se učí prvním rokem) a zpěv (1 dívka zpívá 5 let). Zbýlých 6 dětí ZUŠ nenavštěvuje.

8. Účast v jiném hudebním tělese

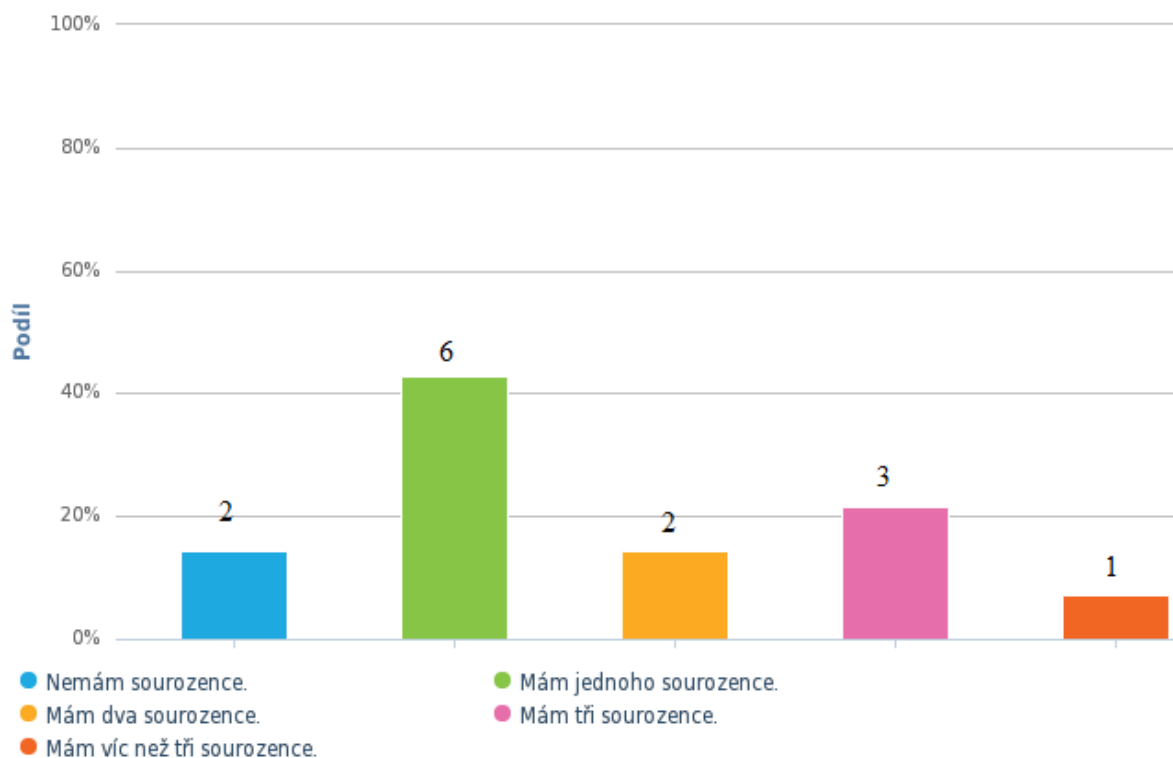
Tato otázka zjišťovala, zda členové měli předchozí zkušenost v jiném instrumentálním souboru před nástupem do tohoto orchestru. 3 žáci uvedli, že měli možnost krátkého působení v jiném orchestru. Z toho 1 žák uvedl, že hrál 1 rok v žesťovém souboru v ZUŠ, druhý hrál 2 roky a třetí hrál méně než rok v jiném souboru. Zbýlých 11 žáků dříve jinde nehráli.

Třetí část otázek se zaměřovala na rodinné zázemí.

9. Počet sourozenců

Někteří žáci školy pochází z početných rodin, proto jsem chtěla touto cestou zjistit kolikačlenné rodiny mají žáci alespoň školního orchestru. Tato otázka byla volitelná čili respondenti na ni nemuseli odpovídat, pokud tento údaj nechtěli zveřejnit.

Odpovědi se mi na tento dotaz dostalo 14, to znamená, že ji vyplnili všichni dotazovaní. Z hodnot grafu je tedy bezpečné usoudit, že nejvíce zastoupeni jsou ti žáci, kteří mají jednoho sourozence (6). Dále uvedli 3 žáci, že mají 3 sourozence, 2 žáci 2 sourozence, 2 žáci jsou jedináčci a 1 žák má více než 3 sourozenců. Z těchto čísel můžeme vypočítat, že rodiny se třemi a více dětmi jsou u členů orchestru zastoupeny ze 43 % (6 případů).

Graf č. 4: Počet sourozenců

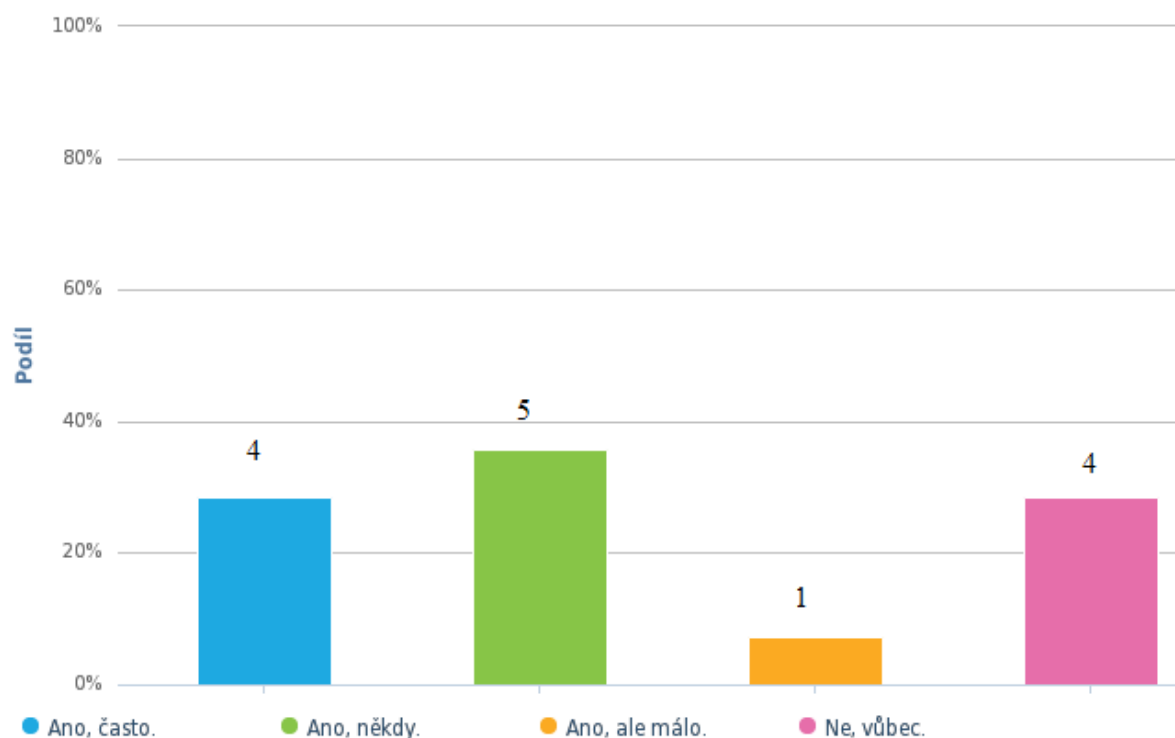
10. Počet rodin, kde i sourozenec zpívá či hraje

Celkem 12 žáků má sourozence. Z toho ve 2 případech některý z těchto sourozenců také hraje či zpívá v tomto orchestru. Oba žáci vyplnili, že mají 3 sourozence. Tato otázka rovněž nebyla povinná a 1 respondent na ni neodpověděl. Přesto můžeme z daných hodnot udělat závěr, že je zhruba 18 % rodin, kde jejich 2 děti navštěvují orchestr.

11. Míra hudebnosti v rodinách

Dotaz „Zpíváte nebo hrajete na nějaký hudební nástroj doma nebo na chatě jako rodina?“ zjišťoval, jak často se v rodinách členů provozuje společná hudba.

Mezi rodinami jednoznačně převažují ty, které doma do určité míry provozují muziku (71 %). Společně doma nezpívají ani nehrají na žádný hudební nástroj zbylé 4 rodiny.

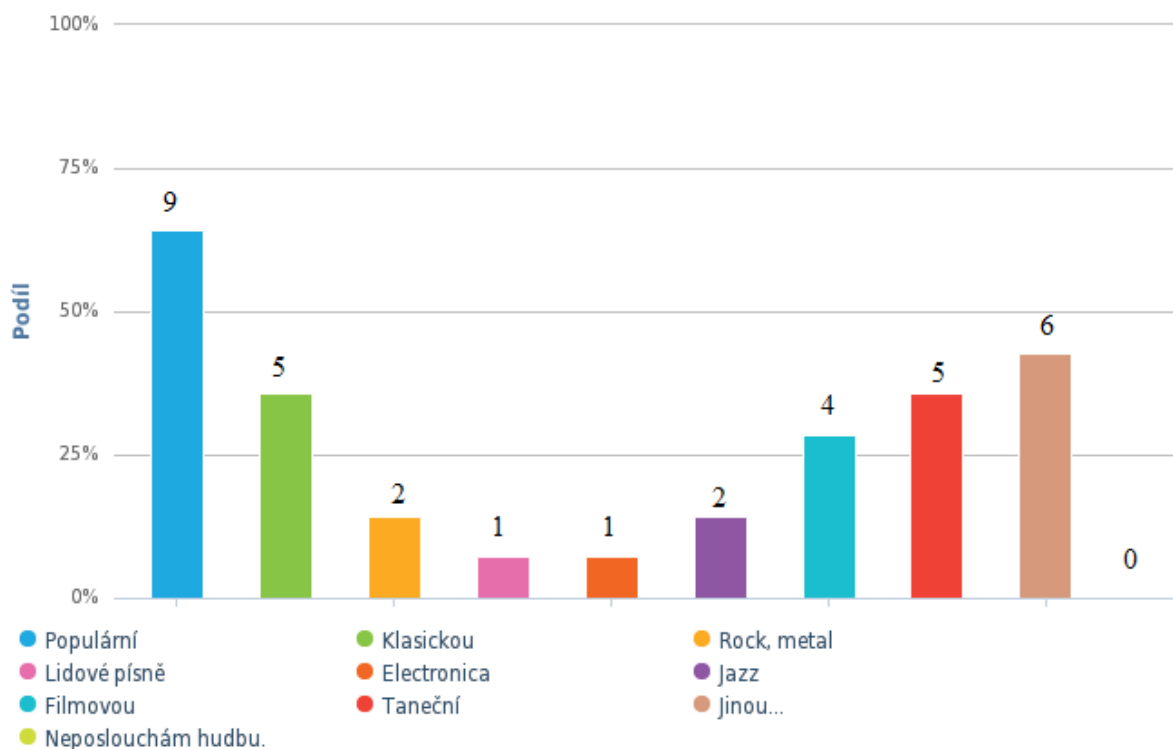

Graf č. 5: Míra hudebnosti v rodinách

Čtvrtá část dotazníku se skládala z otázek zjišťujících spokojenost členů v orchestru a motivaci, zda chtějí pokračovat ve světě hudby.

12. Preference poslouchané hudby

Dotazovala jsem se žáků, jakou hudbu rádi poslouchají. Předem jsem uvedla 8 hudebních žánrů s možností přidat jiný a výběrem odpovědi, že neposlouchají hudbu. Poslední odpověď nikdo nezaškrtl a rozhodně tak převládají děti, jež nějaký hudební žánr se zájmem poslouchají. Tato otázka byla volitelná a děti v ní mohly uvést více odpovědí.

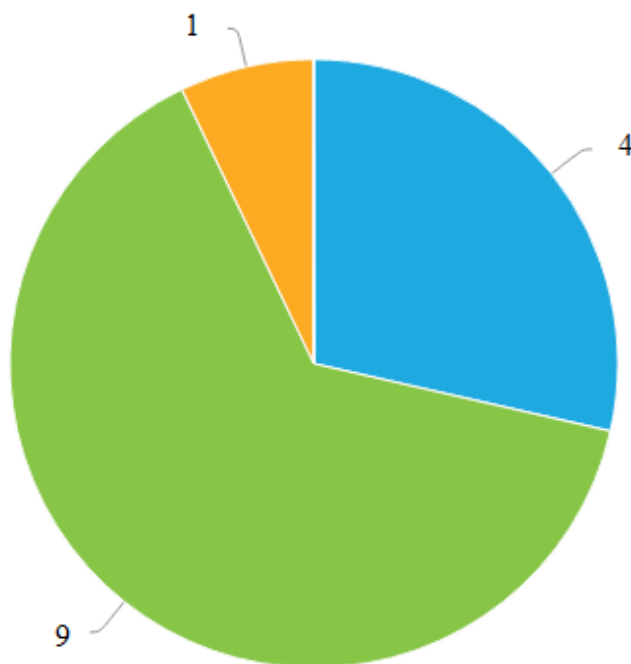

Graf č. 6: Preference poslouchané hudby

Největší oblibě se těší poslech populární hudby, za ním klasické, taneční a filmové hudby. Lze tedy předpokládat, že poslouchaná hudba je ovlivněna a do značné míry vyhraněna hudebními žánry, které členové v orchestru hrají. Naopak lidovou hudbu a electronicu poslouchá minimum dětí. Podstatnou část tvoří i nadšenci jiných hudebních žánrů. Do kolonky „Jinou“ přidaly děti třikrát rap, dále jednou k-pop, hip hop a funkky. Jeden člen uvedl i své oblíbené zpěváky – napsal: „Poslouchám občas rap (hlavně český starý), funk rockovou a folkové písničkáře, např. Michala Horáka a Pokáče.“

13. Role hudby v budoucím životě žáků

Velmi kladnou odezvu dostala otázka, zda by se členové chtěli v budoucnu věnovat hudbě. Mimořádných 93 % dětí odpovědělo, že by se v oblasti hudby rády angažovaly i nadále. Z toho téměř 29 % (4) by si v ní dokonce chtělo vybudovat profesionální kariéru a cca 64 % (9) si chce udržovat kontakt s hudbou, třebaže amatérsky nebo ve volné chvíli. Z těchto výsledků je tedy zřejmé, že tento žákovský orchestr u dětí úspěšně rozvíjí pozitivní vztah k hudbě a tím přispívá ve značném rozsahu ke správné výchově žáků ve škole.

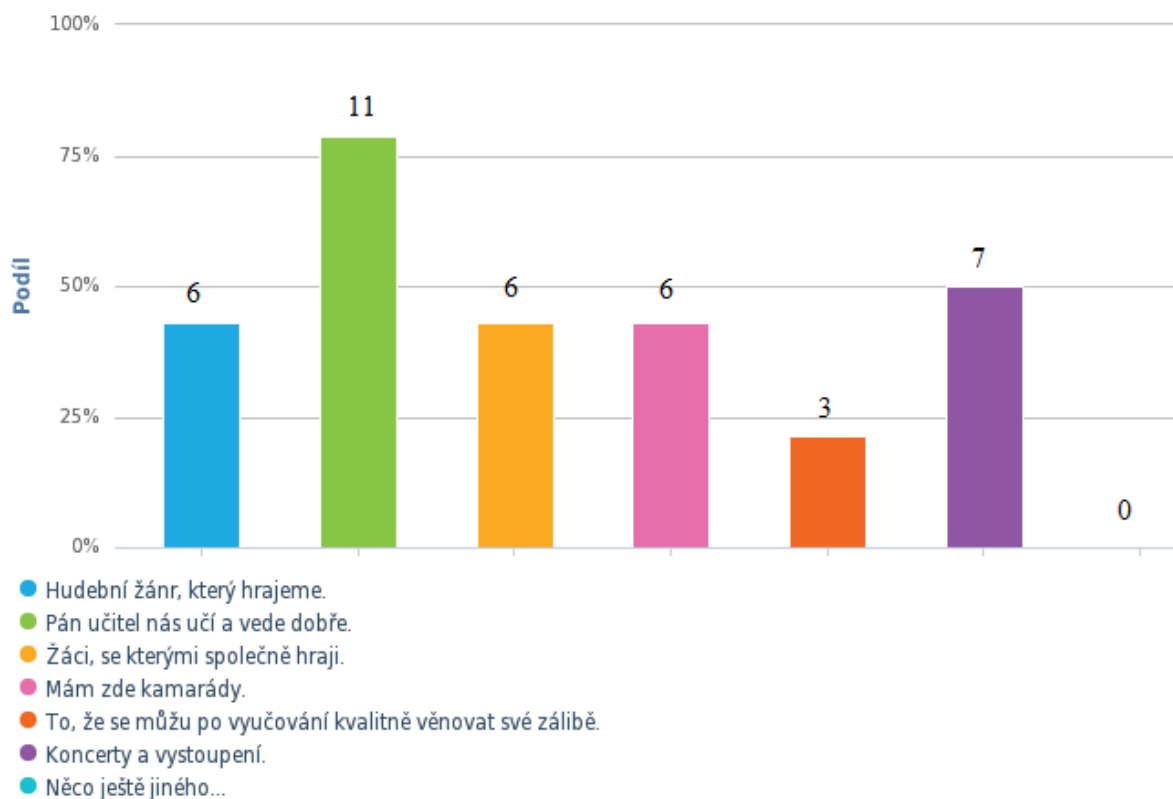

● Ano, chtěl(a) bych se stát zpěvákem nebo hudebníkem. ● Ano, pro zábavu. ● Spíš ne. ● Nevím.

Graf č. 6: Role hudby v budoucím životě žáků

14. Faktory, díky kterým členy baví orchestr

Žáci byli tázáni, co se jim líbí na orchestru. Jako jednoznačnou odpověď zvolili „*Pan učitel nás učí a vede dobře.*“ (cca 79 %). Druhá nejčastější odpověď byla koncertní vystoupení orchestru, tento faktor zaškrtnala přesně polovina žáků. Dále mají důležitou roli kamarádi a žáci, se kterými společně hrají a hudební žánr skladeb hraných v orchestru. Více než 21 % dětí vybralo *možnost kvalitně se věnovat své zálibě po vyučování* jako další pozitivum. Pokud budeme vycházet ze skutečnosti, že každý žák v průměru zvolil 3 odpovědi, mohli bychom vydedukovat, že členové tento soubor oceňují.

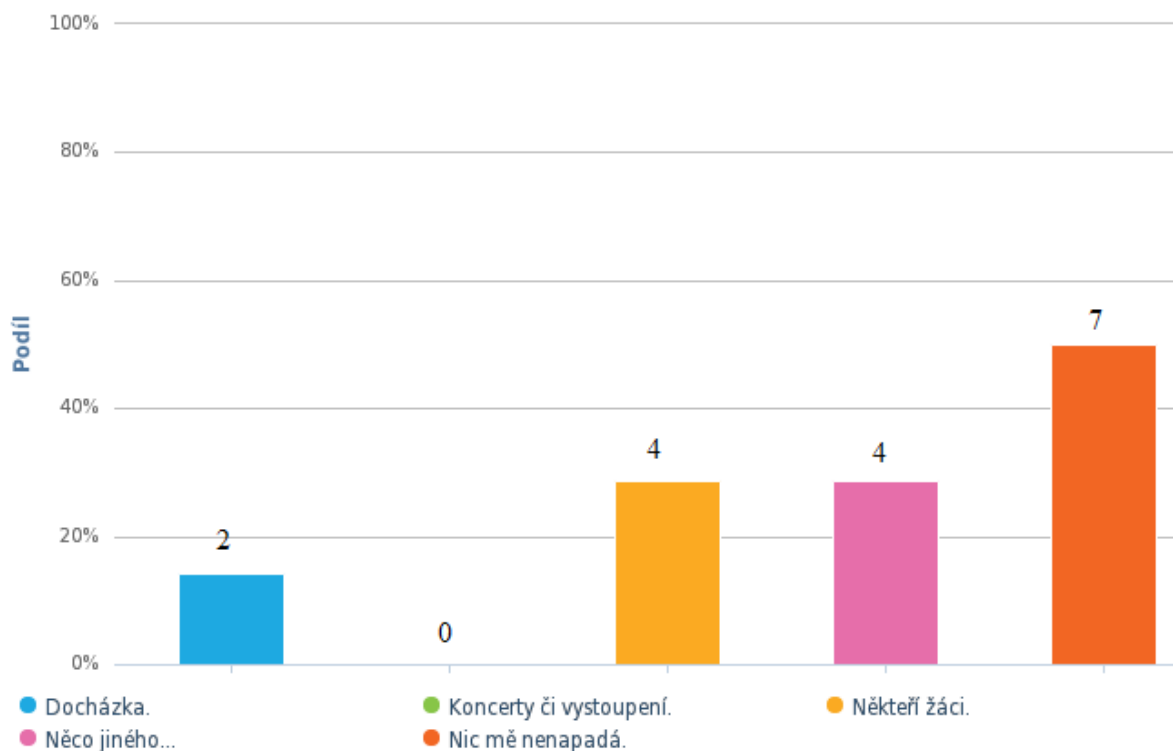

Graf č. 7: Faktory, díky kterým členy baví orchestr

15. Faktory, které negativně působí na členy

Opačně k předchozímu dotazu bylo zjištěno, co se členům na orchestru nelíbí. Nicméně oproti ní, kde respondenti pozitivně reagovali celkem 39x, se tady nasbíralo skoro 4x méně odezev – dohromady 10 negativních odpovědí.

Zde zcela propadají koncerty a vystoupení, jinými slovy nikomu nevadí účast na koncertech a vystoupeních orchestru. 2 dětem se nelíbí docházka. 4 dětem vadí někteří spolužáci a stejný počet žáků využilo v této polouzavřené otázce možnosti přidat své vlastní odpovědi. Mezi ně patřily výroky, které vyjadřovaly nespokojenost se spolužáky: „Rušivé chování a nepřipravenost některých žáků.“ „Často většina nepřipravena (necvičí).“ „Špatná morálka některých žáků.“ Přesto odpověď „Nic mě nenapadá“ zvolilo 50 % členů.

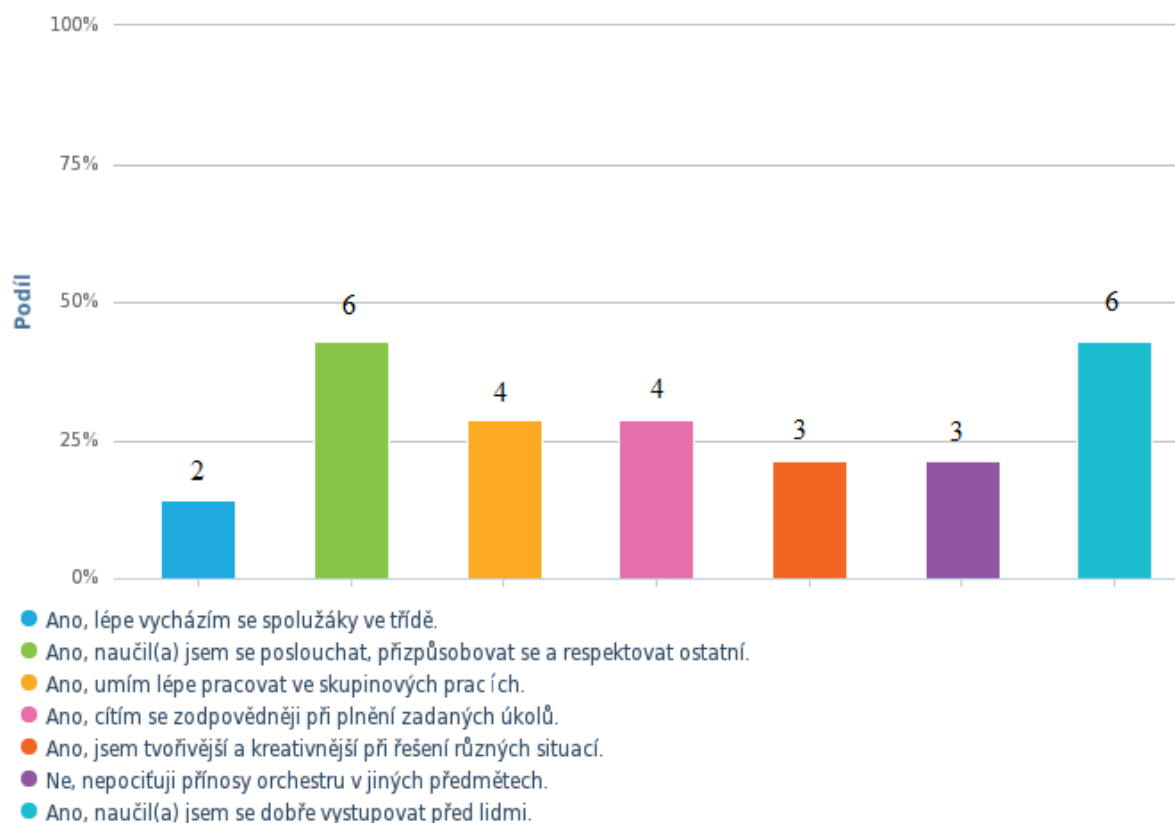

Graf č. 8: Faktory, které negativně působí na členy

16. Přínosy získané z orchestru

Otázka „Projevují se tvé zkušenosti a vědomosti, které získáváš na orchestru, v jiných vyučovacích předmětech nebo situacích ve škole?“ měla žáky nabádat ke zvažování osobních přínosů z členství v orchestru a jejich využití v hodinách předmětů ve škole.

Dvě nejfrekventovanější responze se ukázaly v přínosech, že se žáci naučili dobře vystupovat před lidmi a také poslouchat, přizpůsobovat se a respektovat ostatní. Další v pořadí byly schopnost pracovat ve skupinových pracích a zodpovědnost při plnění zadaných úkolů. 3 děti odpověděly, že jsou tvořivější při řešení různých situací a 2 lépe vychází se spolužáky ve třídě. Vedle 25 odpovědí, kde děti vybraly získané zkušenosti a vědomosti, se vyskytla třikrát zastoupená odpověď, že děti nepocítují přínosy orchestru v jiných předmětech. Tyto výsledky přesvědčují o tom, že účast v orchestru příznivě napomáhá rozvoji osobností členů.

Graf č. 9: Přínosy získané z orchestru

17. Oceňování členů školou

Na závěr připadala otázka, zda členové pocítují, že je škola oceňuje za reprezentaci na koncertech. Tato otevřená otázka byla žákům položena k zamyšlení se nad svými výkony a následně činnostmi školy jako odměnou za účinkování na veřejných akcích.

10 dětí nesporně souhlasilo, že si jich škola váží. Ostatní 4 reflexe od dětí byly rozepsané ve větách: „*Já si myslím, že orchestr jako celek ano, protože ne každá škola má orchestr.*“ „*Mě ne, ale orchestr jenom někdy.*“ „*Nikdy jsem nad tím nepřemýšlel.*“ „*Trochu ano.*“

Vyhodnocení mého dotazníkového šetření bych uzavřela poznatkem, že myšlenka zařazování dlouhodobého hudebního projektu do školního vzdělávacího programu na základních školách je na obecné úrovni velmi přínosná. Zdá se, že se výchova hudbou

osvědčuje v různých směrech jako důležitý činitel pro rozvoj dětí. Podílením se na přípravách i celkovém hudebním výsledku orchestru se žáci zlepšují v tvůrčí spolupráci. Navíc z analýz odpovědí tohoto dotazníku vyplývá, že pravidelná účast (alespoň u žáků orchestru této školy) působí na vývoj estetického citění členů a má tendenci potlačovat negativní kompetitivnost. Je evidentní, že v takových nástrojových skupinách mohou děti získat od raného věku mnoho užitečných zkušeností – jako jednoznačně kladný příklad můžeme uvést chování a vystupování na koncertním pódiu.

Závěr

Inkluzivní vzdělávání je téma, které rezonuje a vyvolává určité postoje a nálady nejen u rodičů a pedagogů. Objevuje se kolem něj široká paleta argumentů, které se od sebe signifikantně odlišují. V diverzním společenství je tedy třeba stále objasňovat fakt, že lidé díky kulturním rozdílům uvažují různě. Aby se mohly odbourat bariéry či zažité představy o jiných etnicitách, je prospěšné se alespoň občas s nimi setkávat a trávit spolu kvalitně vyplněný čas.

Ve městě Trmice a na jeho základní škole se v této iniciativě daří pokračovat a posilovat susedské vztahy. Škola se snaží vybavit děti po stránce vědomostní i lidské a zabavit prostředí od citelně rasových jevů a myšlenek. Školní docházka žáků ze sociokulturně znevýhodněného prostředí se tak stává snazším úkolem. V tomto počínu jí pomáhají zvláště vedlejší vzdělávací činnosti, ze kterých jsem se snažila podrobněji přiblížit žakovský orchestr *Trmickus*. Tento orchestr společně s dalšími kroužky také obohacuje programy společných shromáždění, která se realizují v kruhu školy a města.

Z výsledků dotazníků jsme se mohli dozvědět, že orchestr poskytuje členům kromě nástrojových dovedností v kolektivu i prostor pro osobnostní rozvoj. Žáci cítili zlepšení se v kreativité při řešení úkolů a rostou i po stránce estetické. Lze též vyvodit, že zkušenost vystupovat na velkých i malých koncertních jevištích žáky činí otevřenějšími a rozhodnými jedinci ve společnosti a jednomyslně dodává dětem z prostředí ať už s jakýmikoli problémy sebevědomí ve vyjadřování se a navazování kontaktů s okolními lidmi. Takový způsob vzdělávání se zdá být velmi efektivní a vhodnou cestou k tvarování budoucích dospělých občanů. Však sami členové uznávali fakt, že se naučili lépe vycházet se svými spolužáky.

Zůstávám tedy u názoru, že učitel orchestru a pedagogové ve škole se usilovně snaží vytvářet ideální atmosféru a předpoklady ke kvalitní výchově dětí, ale angažovanost rodičů ve věci doladění a dotváření tohoto pozitivního přístupu k jejich potomkům je žádána ve vysoké míře.

Věřím, že tato práce by mohla být inspirací pro další vypracování samostatného tématu na vzdělávání handicapovaných žáků této školy a rozšířit pedagogické téma o několik dalších aspektů, neboť rozsah a časové možnosti bakalářské práce nebyly schopny

obsáhnout veškeré činnosti této školy, která pověstně naplňuje ideál inkluzivního vzdělávání.

Seznam použitých informačních zdrojů

BITTNEROVÁ, Dana, David DOUBEK a Markéta LEVÍNSKÁ. *Funkce kulturních modelů ve vzdělávání*. Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, 2014, s. 195-196. ISBN 978-80-87398-61-6.

DANĚK, Alois, 2019. *Rozvoj hudebních aktivit v Dětském domově Klánovice inspirovaný programem El Sistema*. Praha. Rigorózní práce. Univerzita Karlova. Pedagogická fakulta. Katedra hudební výchovy.

GOTTFRIEDOVÁ, Marie a pedagogický sbor ZŠ Trmice. Návštěva velvyslanců USA, Norska a Spojeného království Velké Británie a severního Irsku na trmické základní škole. *Trmické noviny*. Trmice, **2015**(duben), 7.

GOTTFRIEDOVÁ, Marie a pedagogický sbor ZŠ Trmice. Trmická základní škola se hlásí se svým zpravodajstvím.... *Trmické noviny*. Trmice, **2016**(březen), 8.

PRŮCHA, J. *Multikulturní výchova: Teorie-praxe-výzkum*. Praha: ISV nakladatelství, 2001, s. 61-98. ISBN 80-85866-72-2.

Americké centrum uspořádalo na konci programové sezóny koncert kapely Trmi©kus. *Usembassy.gov* [online]. Praha, 26.5.2016 [cit. 2020-07-16]. Dostupné z: <https://cz.usembassy.gov/cs/americke-centrum-usporadalo-na-konci-programove-sezony-koncert-kapely-trmikus/>

Česká filharmonie. *Koncert ke Dni studentstva* [online]. [cit. 2020-07-10]. Dostupné z: <https://www.ceskafilharmonie.cz/koncert/21300--koncert-ke-dnistudentstva/>

DVOŘÁK, Michal. Inkluze musí být pozvolná, upozorňuje oceňovaná ředitelka. In: *Idnes.cz* [online]. 02.09.2016 [cit. 14.06.2020]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/usti/zpravy/trmicka-skola-prosazuje-inkluzi.A160901_2270330_usti-zpravy_hrk

DŽUDŽOVÁ, Kristina. Interview. In: *Trmice parts* [film]. Jenne MAGNO. Pravaha films, 12.10.2016 04:02. Dostupné z: <https://vimeo.com/186681271>.

DŽUDŽOVÁ, Kristina. Interview. In: *Trmice parts* [film]. Jenne MAGNO. Pravaha films, 12.10.2016 10:18. Dostupné z: <https://vimeo.com/186681271>.

DŽUDŽOVÁ, Kristina. Interview. In: *Trmice parts* [film]. Jenne MAGNO. Pravaha films, 12.10.2016 15:23. Dostupné z: <https://vimeo.com/186681271>.

FIALOVÁ, Lucie. S tímhle nepruď, usměrní mě kolegové a mně se uleví, říká ředitelka školy, kde ve sborovně sedí skoro stejně mužů jako žen. In: *Rodicevitani.cz* [online]. 27.09.2018 [cit. 2020-06-14] Dostupné z: <https://www.rodicevitani.cz/skola-a-ucitele/ucitele/s-timhle-neprud-usmerni-me-kolegove-a-mne-se-ulevi-rika-reditelka-skoly-kde-ve-sborovne-sedi-skoro-stejne-muzu-jako-zen/>

GOTTFRIEDOVÁ, Marie. Interview. In: *Trmice parts* [film]. Jenne MAGNO. Pravaha films, 12.10.2016 02:07. Dostupné z: <https://vimeo.com/186681271>.

GOTTFRIEDOVÁ, Marie. Interview. In: *Trmice parts* [film]. Jenne MAGNO. Pravaha films, 12.10.2016 09:09. Dostupné z: <https://vimeo.com/186681271>.

GOTTFRIEDOVÁ, Marie. Interview. In: *Trmice parts* [film]. Jenne MAGNO. Pravaha films, 12.10.2016 12:15. Dostupné z: <https://vimeo.com/186681271>.

GOTTFRIEDOVÁ, Marie. Interview. In: *Trmice parts* [film]. Jenne MAGNO. Pravaha films, 12.10.2016 13:30. Dostupné z: <https://vimeo.com/186681271>.

GOTTFRIEDOVÁ, Marie. Interview. In: *Trmice parts* [film]. Jenne MAGNO. Pravaha films, 12.10.2016 15:25. Dostupné z: <https://vimeo.com/186681271>.

GOTTFRIEDOVÁ, Marie. Interview. In: *Trmice parts* [film]. Jenne MAGNO. Pravaha films, 12.10.2016 17:50. Dostupné z: <https://vimeo.com/186681271>.

GOTTFRIEDOVÁ, Marie. Interview. In: *Trmice parts* [film]. Jenne MAGNO. Pravaha films, 12.10.2016 21:07. Dostupné z: <https://vimeo.com/186681271>.

GOTTFRIEDOVÁ, Marie. Interview. In: *Trmice parts* [film]. Jenne MAGNO. Pravaha films, 12.10.2016 25:47. Dostupné z: <https://vimeo.com/186681271>.

HOŠEK, Jiří. *Babington ukazuje cestu, jak dostat romské děti ze speciálních škol* [online]. Praha: Český rozhlas. 16.12.2013 [cit. 2020-07-10]. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/babington-ukazuje-cestu-jak-dostat-romske-deti-ze-specialnich-skol-7689180>

Charakteristika školy. *Zstrmice.cz* [online]. 23.7.2018 [cit. 2020-06-11]. Dostupné z: <https://www.zstrmice.cz/index.php?type=Post&id=15&ids=9>

Jiří Holubec. *Ceskyhudebnislovník.cz* [online]. Brno: Ústav hudební vědy MUNI [cit. 2020-06-04]. Dostupné z: https://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=1000836

Josef Popelka. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001 - [cit. 2020-07-16]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Josef_Popelka

KOMÁREK, Michal. *Marie Gottfriedová: Každé dítě by mělo dostat šanci*. Praha: Česká škola. 23.02.2017 [cit. 13.06.2020]. Dostupné z: <http://www.ceskaskola.cz/2017/02/marie-gottfriedova-kazde-dite-by-melo.html>

KOMÁREK, Michal. Na cenu Roma Spirit byli nominováni například Jozef Miker, ZŠ Trmice nebo spisovatel Andrej Giňa. *Romea.cz* [online]. 12.10.2015 [cit. 2020-06-11]. Praha: ROMEA, o. p. s. Dostupné z: <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/na-cenu-roma-spirit-byli-nominovani-naprικlad-josef-miker-zs-trmice-nebo-spisovatel-andrej-gina>

Koncert ke Dni studentstva 2015. *Magazín České filharmonie* [online]. Praha: Česká filharmonie, 10.11.2015 [cit. 2020-07-16]. ISSN 2533-6940. Dostupné z: <https://magazin.ceskafilharmonie.cz/koncert-ke-dni-studentstva-2015/>

Listopad 1989 – viděno mýma očima, aneb co v paměti zůstalo po dvaceti letech. *My.top09.cz* [online]. Praha: TOP 09 [cit. 2019-11-02]. Dostupné z: <https://www.top09.cz/regiony/ustecky-kraj/listopad-1989-videno-myma-ocima-aneb-co-v-pameti-zustalo-po-dvaceti-letech-445.html>

Marek Šedivý conductor [online]. [cit. 2020-07-16]. Dostupné z: <https://www.mareksedivy.cz/rubriky/zivotopis-biography>

Nadační fond Harmonie. *Náš orchestr 17.11. 2015 v Rudolfinu!* [online]. [cit. 2020-07-16]. Dostupné z: <https://www.nfharmonie.cz/letni-orchestr-mladych-koncert-ke-dni-studentstva/>

Nadační fond Harmonie. *O nás* [online]. [cit. 2020-07-16]. Dostupné z: <https://www.nfharmonie.cz/nadacni-fond-harmonie/>

Poledňák: Přemlouval jsem studenty s Chýlkovou a Rodenem. *Ustecky.denik.cz* [online]. Ústí nad Labem: VLTAVA LABE MEDIA a.s. [cit. 2020-06-04]. Dostupné z: https://ustecky.denik.cz/zpravy_region/20091121_may_otazkysefredaktor_polednakpetr.html

Společné vzdělávání je přirozená věc: M. Gottfriedová [online]. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy [cit. 2020-06-13]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/ministerstvo/novinar/spolecne-vzdelavani-e-prirozena-vec-m-gottfriedova>

STRANĚK, Drahoslav. Interview. In: *Trmice parts* [film]. Jenne MAGNO. Pravaha films, 12.10.2016 11:55. Dostupné z: <https://vimeo.com/186681271>.

STRANĚK, Drahoslav. Interview. In: *Trmice parts* [film]. Jenne MAGNO. Pravaha films, 12.10.2016 16:53. Dostupné z: <https://vimeo.com/186681271>.

STRANĚK, Drahoslav. Interview. In: *Trmice parts* [film]. Jenne MAGNO. Pravaha films, 12.10.2016 22:47. Dostupné z: <https://vimeo.com/186681271>.

STRANĚK, Drahoslav. Interview. In: *Trmice parts* [film]. Jenne MAGNO. Pravaha films, 12.10.2016 08:28. Dostupné z: <https://vimeo.com/186681271>.

Tomáš Fiala. *Ceskyhudebnislovník.cz* [online]. Brno: Ústav hudební vědy MUNI [cit. 2020-06-04]. Dostupné z: https://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=1003066

TRACHTOVÁ, Zdeňka. Škola se má přizpůsobit dětem, ne naopak, říká učitelka oceněná za inkluzi. In: *Idnes.cz* [online]. 24.04.2016 [cit. 14.06.2020]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/rozhovor-s-reditelkou-gottfriedovou.A160421_171633_domaci_zt

TRUSINOVÁ, Magdaléna. *Marie Gottfriedová: Škola je tu pro děti a ne děti pro školu*. Český rozhlas [online]. 30.01.2016 [cit. 2020-06-11]. Dostupné z: <https://www.rozhlas.cz/marie-gottfriedova-skola-je-tu-pro-deti-a-ne-deti-pro-skolu-7993067>

VYŠÍNOVÁ, Kateřina. Interview. In: *Trmice parts* [film]. Jenne MAGNO. Pravaha films, 12.10.2016 13:06. Dostupné z: <https://vimeo.com/186681271>.

VYŠÍNOVÁ, Kateřina. Interview. In: *Trmice parts* [film]. Jenne MAGNO. Pravaha films, 12.10.2016 24:23. Dostupné z: <https://vimeo.com/186681271>.

Vzpomínka na Jaroslava Herdena. *Rvp.cz* [online]. Praha: Národní pedagogický institut České republiky [cit. 2020-06-04]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/UI/7933/VZPOMINKA-NA-JAROSLAVA-HERDENA.html>)

Zklamat se můžu jen sám v sobě. *Divadlo.cz* [online]. Praha: Informační portál českého divadla [cit. 2020-06-04]. Dostupné z: https://web.archive.org/web/20070520031302/http://www.divadlo.cz/noviny/archiv2003/ci_slo17/rozhovor.html

Žákyně školy. Interview. In: *Trmice parts* [film]. Jenne MAGNO. Pravaha films, 12.10.2016
09:50. Dostupné z: <https://vimeo.com/186681271>.

Seznam příloh

Příloha 1 – Dotazník

Příloha 2 – Nahrávka orchestru

Příloha 3 – Ukázka skladeb

Příloha 4 – Fotografie

Příloha 1 Dotazník

Dobrý den,

věnujte prosím několik minut vyplnění následujícího dotazníku. Je určen vám jakožto členům žakovského orchestru Trmickousek. Jeho výsledky mi poslouží ke zpracování mé bakalářské práce o Vašem orchestru a škole. Dotazník je anonymní, proto neuvádějte svá jména. Pokyny k vyplnění se nachází u jednotlivých otázek.

Děkuji za spolupráci.

1. Jsi:

- chlapec
- dívka

2. Jsi žákem/žákyní ZŠ Trmice? Vyber jednu odpověď.

- Ano, chodím do této školy.
- Ne, chodím sem jen na orchestr.

3. Do kolikáté třídy chodíš?

.....

4. V kolikáté třídě jsi nastoupil do školního orchestru?

.....

5. Jak jsi přišel(a) do orchestru? Vyber jednu nebo více odpovědí.

- Pan učitel Straněk mi to poradil.
- Třídní učitel(ka) mi to poradil(a).
- Rodina mě přihlásila.
- Sám/sama jsem se rozhodl(a).
- Díky kamarádům nebo spolužákům.
- Napiš jinou možnost

6. Chodíš na hodiny nástroje v rámci *Odpolední hudební školy*?

- Ano.

- Ne.
- Pokud ano, uveď, jaký nástroj.

7. Navštěvuješ ZUŠ?

- Ano.
- Ne.
- Pokud ano, jak dlouho a na jaký nástroj hraješ na ZUŠ?

8. Chodil(a) jsi před tímto orchestrem do nějakého jiného orchestru?

- Ano.
- Ne.
- Pokud ano, napiš, jak dlouho jsi byl členem/byla členkou dřívějšího orchestru. (Uveď číslíci.)

9. Máš sourozence? Pokud ano, označ, kolik máš sourozenců.

- Nemám sourozence.
- Mám jednoho sourozence.
- Mám dva sourozence.
- Mám tři sourozence.
- Mám víc než tři sourozence.

10. Hraje některý z tvých sourozenců v tomto orchestru? Vyber jednu odpověď. Tuto otázku vyplní jen ti členové, jejichž sourozenci chodí také do ZŠ Trmice – do stejné školy jako Ty.

- Ano.
- Ne.

11. Zpíváte nebo hrajete na nějaký hudební nástroj doma nebo na chatě jako rodina? Vyber jednu odpověď.

- Ano, často.
- Ano, někdy.
- Ano, ale málo.
- Ne, vůbec.

12. Jakou hudbu rád(a) posloucháš? Vyber jednu nebo více odpovědí.

- Populární
- Klasickou
- Rock, metal
- Lidové písně
- Electronica
- Jazz
- Filmovou
- Taneční
- Jinou
- Neposlouchám hudbu.

13. Chceš se věnovat hudbě i v budoucnu? Vyber jednu odpověď.

- Ano, chtěl(a) bych se stát zpěvákem nebo hudebníkem.
- Ano, pro zábavu.
- Spíš ne.
- Nevím.

14. Co se Ti líbí na orchestru? Vyber jednu nebo více odpovědí.

- Hudební žánr, který hrajeme.
- Pán učitel nás učí a vede dobře.
- Žáci, se kterými společně hrají.
- Mám zde kamarády.
- To, že se můžu po vyučování kvalitně věnovat své zálibě.
- Koncerty a vystoupení.
- Něco ještě jiného

15. Co se Ti nelíbí na orchestru? Vyber jednu nebo více odpovědí.

- Docházka.
- Koncerty či vystoupení.
- Někteří žáci.
- Něco jiného...
- Nic mě nenapadá.

16. Projevují se tvé zkušenosti a vědomosti, které získáváš na orchestru, v jiných vyučovacích

předmětech nebo situacích ve škole? Vyber jednu nebo více odpovědí.

- Ano, lépe vycházím se spolužáky ve třídě.
- Ano, naučil(a) jsem se poslouchat, přizpůsobovat se a respektovat ostatní.
- Ano, umím lépe pracovat ve skupinových pracích.
- Ano, cítím se zodpovědněji při plnění zadaných úkolů.
- Ano, jsem tvořivější a kreativnější při řešení různých situací.
- Ne, nepocit'uji přínosy orchestru v jiných předmětech.
- Ano, naučil(a) jsem se dobře vystupovat před lidmi.

17. Máš pocit, že škola oceňuje Tebe a orchestr za reprezentaci na koncertech?

.....

Příloha 2 Nahrávka orchestru

CD orchestru *Trmickus*

CD bylo nahráno v roce 2014 ve studiu *JK sound* v Roudnici nad Labem. Skladby nastudoval a řídil Drahoslav Straněk, zvuk režíroval Josef Koloros. CD vydala ZŠ *Trmice*. Fotografii zajistili Martin Klener, Sabina Bánomová, Adéla Lázníčková, David Novotný a Jan Pobuda. Grafickou úpravu provedla společnost *ArtNova*.

Seznam skladeb:

1. Šum svistu (arr. Drahoslav Straněk) – Znělka
2. Bono, The Edge (arr. Drahoslav Straněk) – Golden Eye
3. Martin Kavluč, Kamil Peteraj (arr. Drahoslav Straněk) – Pri oltári
4. Amanda McBroom (arr. Drahoslav Straněk) – The Rose
5. Fun Factory (arr. Ivan Dolejší, úprava Drahoslav Straněk) – I Wanna Be with You Baby
6. James Brown (arr. Jiří Holubec, úprava Drahoslav Straněk) – I Feel Good
7. Freddie Perren, Dino Fekaris (arr. Ivan Dolejší, úprava Drahoslav Straněk) – I Will Survive
8. Johann Pachelbel (arr. Drahoslav Straněk) – Kánon v D dur
9. Micheal Jackson (arr. Drahoslav Straněk) – Billie Jean

Příloha 3 Ukázka skladeb

Jako ukázkou skladeb přikládám partituru *Golden Eye* od Bono a *The Edge* v aranžmá Drahoslava Straňka.

pro Trniclas 91.02.105 *Goldeneye* arr. D. Straňka
3 20

The musical score is handwritten and consists of ten staves. The instruments are labeled on the left: H. (Horns), W.H. (Woodwinds), Trubka (Trumpet), Tromba (Trombone), I., II., III. (Trumpets), Trb. (Trombone), Basy (Basses), Bici (Drums), and HT (Horn). The score is in 4/4 time and has a key signature of one sharp (F#). The tempo is marked as 3/20. The score includes various performance instructions such as 'pizz!', 'staccato', 'tr.', 'tremolo', 'mf', and 'f'. The score shows the first five measures of the piece.

A handwritten musical score for a band, featuring a vocal line and various instrumental parts. The score is written on ten staves, each with a different instrument or voice part labeled on the left. The key signature is two sharps (F# and C#), and the time signature is 4/4. The vocal line is marked with a circled 'A' and the word 'ZPĚV' above it. The lyrics 'póll.ké!' are written in red ink and underlined in several places. The instrumental parts include a guitar (I. and II.), bass (Basa), drums (Bici), and an electric bass (Alt. sax). The score includes various musical notations such as notes, rests, accidentals, and dynamic markings like 'f' and 'ff'. There are also some handwritten annotations and corrections throughout the score.

z.h.
př.h.
trubky
hovna
I. *pizz*
II. *bracs*
III. *sn.*
kyt.
Basa
Bici
Alt. sax

póll.ké!
póll.ké!
póll.ké!
f
ff
staccato

Handwritten musical score for a 7/4 piece, page 3. The score consists of 12 staves. The first five staves are for a string quartet (Violin I, Violin II, Viola, and Cello/Double Bass). The sixth staff is a piano accompaniment with chords and a bass line. The seventh staff is a piano accompaniment with chords and a bass line. The eighth staff is a piano accompaniment with chords and a bass line. The ninth staff is a piano accompaniment with chords and a bass line. The tenth staff is a piano accompaniment with chords and a bass line. The eleventh and twelfth staves are for a string quartet. The score includes various musical notations such as notes, rests, dynamics (f, ff), and articulation marks. A circled 'B' is written above the first staff in the sixth measure. The key signature has one sharp (F#) and the time signature is 7/4. The piece ends with a double bar line and a fermata in the twelfth measure.

Handwritten musical score for a brass and woodwind ensemble. The score includes parts for Trumpet I, Trumpet II, Trombone, Horn, Saxophone I, Saxophone II, Saxophone III, Clarinet, Bassoon, Bass Clarinet, and Alto Saxophone. The music is in G major and 4/4 time. It features complex rhythmic patterns, including triplets and sixteenth notes, and includes dynamic markings like 'pizz.', 'mf', and 'ff'. A section marked 'C' begins in the fourth measure. The Alto Saxophone part has a double bar line in the fourth measure.

Fl. I
Fl. II
Ob.
Klarinetten
Fagott
Trompeten I
Trompeten II
Trombonen I
Trombonen II
Perc.
Tf.

pp p f ff

E
H

Fl. I
Fl. II
Ob.
Klar. I
Klar. II
Klar. III
Fag.
Bass.
Tromb. I
Tromb. II
Tromb. III
Tromp. I
Tromp. II
Perc.
Cym.

jako (B) -7-
 + 2. klas zjwu s ftknow

f
 c
 BRASS
 AD LIBITUM
 ff

Handwritten musical score for a band with vocal parts. The score is written on ten staves, each with a different instrument or voice part. The key signature is two sharps (F# and C#), and the time signature is common time (C). The score is divided into four measures. The vocal parts (Soprano, Alto, Tenor, and Bass) have lyrics written below them. The instrumental parts include Trumpets (I, II, III), Trombones, Horns, Brass, Clarinet, Saxophone, and Alto Saxophone. The score includes various musical notations such as notes, rests, slurs, and dynamic markings.

z. H.
př. H.
trubky
Horny
I.
II.
III.
Kl.
Bass
Bass
alt sax

BRASS
BRASS
su.
E
c#
Af
E
c#
BPM

ut
mirces
fclair
Af
E
c#
BPM

ut
mirces
fclair
Af
E
c#
BPM

ut
mirces
fclair
Af
E
c#
BPM

ut
mirces
fclair
Af
E
c#
BPM

ut
mirces
fclair
Af
E
c#
BPM

ut
mirces
fclair
Af
E
c#
BPM

ut
mirces
fclair
Af
E
c#
BPM

A handwritten musical score for a 12-part ensemble, arranged in a vertical stack. The parts are labeled on the left as follows: 2.H., 1.H., Violon., Violon., I., II., III., IV., V., VI., VII., VIII., IX., X., XI., XII. The score is written in a key signature of one sharp (F#) and a common time signature (C). The notation includes various rhythmic values, slurs, and dynamic markings. The lower parts (IV through XII) feature rhythmic patterns and some text annotations such as "Ewei ...", "Hmi ...", "Hrad ...", and "Hani ...". The upper parts (I through III) contain more complex melodic lines with slurs and ties. The overall style is that of a hand-drawn manuscript.

-10-

Coda

Z.H.
 Fl.
 Fagel
 Klarinet
 I.
 II.
 III.
 Kgl.
 Horn
 Zim
 C. Rhythmus
 alt. sax

Musical notation includes:

- Triplets (3) in the Flute and Clarinet parts.
- Slurs and phrasing marks throughout the string and woodwind parts.
- Dynamic markings such as *mf*, *f*, and *pp*.
- Articulation marks like *acc* and *stacc*.
- Rehearsal marks and repeat signs.
- The word "Coda" at the end of the piece.

This image shows a page of handwritten musical notation for a multi-stemmed instrument, likely a harp or lute. The score is written on ten staves. The notation includes various rhythmic values, accidentals, and dynamic markings. Key features include:

- Staff 1:** Melodic line with eighth and sixteenth notes.
- Staff 2:** Bass line with half notes and rests.
- Staff 3:** Bass line with half notes and rests.
- Staff 4:** Bass line with half notes and rests.
- Staff 5:** Bass line with eighth notes and rests.
- Staff 6:** Bass line with eighth notes and rests.
- Staff 7:** Bass line with eighth notes and rests.
- Staff 8:** Bass line with eighth notes and rests.
- Staff 9:** Bass line with eighth notes and rests.
- Staff 10:** Bass line with eighth notes and rests.

Dynamic markings include *mf* (mezzo-forte) and *fff* (fortissimo). There are also some handwritten annotations in Arabic script, such as "تدوير" (rotation) and "تدوير" (rotation), which likely refer to specific playing techniques. The page is numbered "- 11 -" at the top center.

Příloha 4 Fotografie

Budova školy, zdroj: www.zstrmice.cz

Žáci první třídy s paní třídní učitelkou, paní ředitelkou Mgr. Marií Gottfriedovou a paní starostkou města Trmice, zdroj: www.zstrmice.cz

Návštěva Základní školy Trmice, zleva Velvyslanec USA Andrew Schapiro, norská velvyslankyně Siri Ellen Sletner, britská velvyslankyně Jan Thompson a ředitelka školy Mgr. Marie Gottfriedová, zdroj: www.cz.usembassy.gov

Paní ředitelka Mgr. Marie Gottfriedová s tehdejším americkým velvyslancem v ČR Andrewem Shapirem při předávání ceny Alice Garrigue Masarykové, zdroj: www.romea.cz

Paní učitelka Olena Ostapenko se svou klavírní třídou *OHŠ*, zdroj: www.zstrmice.cz

Zkušebna orchestru *Trmickousek*, zdroj: www.zstrmice.cz

Pan učitel Mgr. Drahoslav Straněk, zdroj: www.zuserandove.cz

Návštěva *Rudolfina* a následná diskuze s bývalým šéfdirigentem Jiřím Bělohlávkem, zdroj: www.magazin.ceskafilharmonie.cz

Plakát *Koncertu ke Dni studentstva*, zdroj: www.nfharmonie.cz

Koncert ke Dni studentstva, zdroj: www.mestotrmice.cz

Vystoupení na absolventském plesu 2019, zdroj: www.zstrmice.cz

Vánoční koncert 17.12.2018, zdroj: www.zstrmice.cz